

Torsdagen den 18 oktober

Kl. 12.00–16.05

§ 1 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 8)

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 1 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Många av oss som diskuterade sjukvårdsfrågor under den gångna valrörelsen och många som följde sjukvårdsfrågorna i medierna kunde lätt få intryck av att allt i svensk sjukvård är fel och att ingenting fungerar. Det är lite tråkigt, för om man går bortom mediebilderna och funderar på hur det faktiskt ser ut i svensk sjukvård kan man se att vi har en fantastisk vård som utförs av de anställda i sjukvården.

Jag tycker att det finns skäl för oss ibland att inte bara se problemen och utmaningarna. Vi borde också fundera lite när tidskrifter som den berömda amerikanska medicintidskriften *The Lancet* konstaterar att svensk sjukvård rankas på plats fyra. Det finns skäl för oss i Sverige att räta på ryggen och ibland säga att vi får väldigt mycket bra sjukvård för våra skattepengar.

Jag tycker att det finns skäl för oss att räta på ryggen när vi kan se att dödligheten i hjärt-kärlsjukdomar har halverats de senaste 20 åren. Jag tycker att det finns skäl för oss att räta på ryggen när vi inser att femårsöverlevnaden ökar kraftigt för många av cancersjukdomarna. Oavsett vilket parti vi tillhör tycker jag att det finns skäl för oss alla att vara stolta över det arbete som har pågått inom cancersjukvården när det handlar om standardiserade vårdförlopp. Det är ett arbete som inleddes av tidigare socialminister Göran Hägglund. Arbetet har fortgått ute i landstingen och har varit väldigt bra.

Självklart finns det också utmaningar och bekymmer. Vi har bekymmer med tillgängligheten. Vi har bekymmer med bemötandet. Vi har bekymmer när det handlar om att få vårdpersonalen att stanna kvar på de stora akutsjukhusen. Vi har också stora bekymmer när det handlar om jämlikheten.

Jag tycker att det är skamligt när Socialstyrelsen har siffror som visar att den riktigt stora utmaningen när det gäller jämlik vård kanske inte handlar om de regionala skillnaderna utan framför allt om de socioekonomiska skillnaderna. Det är upprörande.

De regionala skillnaderna är visserligen ett problem, men man får sig en tankeställare av det som Socialstyrelsen visar om bland annat regionala

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärds-
frågor

skillnader och överdödlighet. Om vi hade lika hög dödlighet i cancersjukdomar som i Sveriges tre bästa landsting hade vi kunnat undvika 830 dödsfall om året. Tittar man på socioekonomiska skillnader kan man konstatera att om vi haft lika låg dödlighet som bland de 10 procent med högst utbildningsnivå i Sverige skulle vi få bort 2 090 dödsfall om året i landet.

Tittar vi på samma siffror när det gäller hjärt-kärlsjukvård ser vi att den regionala skillnaden i en överdödlighet ligger på 2 060 personer. Det är på tok för mycket. Vi hade kunnat undvika 2 060 dödsfall om vi hade haft lika bra sjukvård i landets alla landsting. Hade vi kunnat komma åt de socioekonomiska skillnaderna, klasskillnaderna, i dödlighet hade vi kunnat rädda mer än 6 000 liv om året.

En av de absolut största utmaningarna i svensk sjukvård framöver är att få till stånd en bättre och mer jämlik vård för alla i vårt land oavsett var vi bor och oavsett vilken samhällsklass vi tillhör eller vilken bakgrund vi har.

Vi behöver jobba mycket mer med att få till stånd ett bättre bemötande och en mer lättillgänglig sjukvård för medborgarna. Jag tror att det arbete som Anna Nergård håller på med är helt avgörande när det gäller nära vård och att se till att vi får en primärvård som fungerar bättre. Då kan vi också få ett sjukvårdssystem som inte bara är i världsklass utan som också lyfter till ännu bättre nivåer.

(Applåder)

Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Dag Larsson för ett anförande som pekar på allt det positiva och vilken fantastisk sjukvård vi har. Jag är särskilt glad över att han lyfter fram den första nationella cancerstrategin som togs fram under alliansregeringen och Göran Hägglund. Den har betydtt oerhört mycket för svensk cancervård.

Jag delar också uppfattningen att de stora socioekonomiska skillnader som finns och som bland annat Socialstyrelsen pekar på inte är acceptabla. Detta är en gemensam utmaning för oss att arbeta med under den kommande tiden när det gäller svensk sjukvård.

Vi har dock en situation med att sjukvårdsköerna har blivit dramatiskt långa under den rödgröna regeringen. Jag vill fråga Dag Larsson hur han ser på den frågan. Vad gör vi för att korta köerna?

Anf. 3 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! De växande köerna är en väldigt stor utmaning. Men man ska ändå ha med sig att köerna började växa redan 2013, på den gamla kömiljardens tid. Det är dock inte acceptabelt att vi har växande köer i Sverige.

Det handlar både om hur vi organiserar vården och om de vårdresurser som faktiskt står till förfogande. Om inget annat sker står vi inför väldigt tuffa utmaningar de kommande åren. Demografin kommer att ändras kraftigt med allt fler människor som lyckligtvis får leva allt längre i vårt land. Vi får en explosion av 80-plussare i Sverige. Vården och vårdresurserna måste stärkas kraftigt framöver.

Om vi inte gör det kommer vi att få växande köer i Sverige, oavsett om vi arbetar med den gamla kömiljarden eller inte.

Anf. 4 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Tack, Dag Larsson!

Efter en mandatperiod med 60 miljarder i höjda skatter och 100 miljarder i kostnadsökningar har vi fått en mer än fördubblad vårdkösituation. Vi har tredubblade köer i barn- och ungdomspsykiatri.

Vi vet att kömiljarden effektivt kortade köerna under alliansregeringens tid. Jag vill ställa en fråga till Dag Larsson. Är det inte så att vi skulle behöva återinföra en kömiljard, om än en förbättrad, fördjupad och spetsigare sådan?

Anf. 5 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror absolut att man kan återinföra en kömiljard, men jag tror inte att det löser problemet. Det är andra saker som behöver göras för att faktiskt få bort köerna.

Jag noterar att köerna började växa i Sverige redan under den gamla kömiljardens tid. Jag noterar att när man här i Stockholm, i Stockholms läns landsting, skryter över och påstår sig ha landets kortaste väntetider arbetar man med ett begrepp som heter patientvald väntan. Det gör alla landsting. I riket har man i snitt en patientvald väntan på 4 procent. I Stockholm har man en patientvald väntan på 12 procent.

Stockholmslandstinget är inte bäst i landet utan ligger i själva verket på 7 procent om man räknar på samma sätt för alla landsting.

Anf. 6 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! För några veckor sedan fick vi ett valresultat, och vi väntar alltså på vad resultatet ska bli när det gäller regering. I resultaten för landsting och regioner skedde en ganska stor förändring. Även vallokalsundersökningen visade och bekräftade det som tidigare mätningar visat, nämligen att sjukvården var en av valets absolut viktigaste frågor.

Stefan Löfven ville ha en folkomröstning om välfärden, och det kan vi väl säga att han fick. Valet blev ett kraftigt underkännande av socialdemokratisk sjukvårdspolitik. Socialdemokraterna tappade mandat i 19 av 21 landsting och regioner. Det beror på att man inte gett väljarna det de ville ha, nämligen sjukvård i tid och av hög kvalitet.

Det faktum att människor tvingas vänta i köer och att mångfald många gånger ersätts av enfald har fått väljarna att vända socialdemokratiska lösningar ryggen och söka nya vägar. Trots 60 miljarder i skatthöjningar och 100 miljarder i kostnadsökningar har vi under den rödgröna regeringen fått fördubblade vårdköer och tredubblade köer till barn- och ungdomspsykiatri.

Situationen inom cancervården är helt oacceptabel. Stefan Löfvens löfte om att ingen cancerpatient skulle behöva vänta mer än fyra veckor har grovt svikits. I dag väntar drygt 10 000 cancerpatienter på vård inom vårdgarantin. Resursförstärkningen hjälper inte utan rätt ledning och fokus.

När alliansregeringen tog över hade Sverige långa sjukvårdsköer. 130 000 människor väntade i sjukvårdsköer. År 2014 var den siffran nere i 52 000. Situationen var radikalt förbättrad. Efter fyra års rödgrönt styre är vi där igen. Människor får inte vård i tid utan tvingas vänta i köer.

Den rödgröna regeringen tog bort kömiljarden. Bland annat Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är mycket tydlig med att de kraftigt

ökade köerna och borttagandet av kömiljarden samstämmer i tid och är relaterade till varandra.

Vi moderater vill nu tillsammans med övriga Alliansen återinföra kömiljarden, men en fördjupad, breddad och skarpare sådan. Vi moderater vill utveckla kömiljarden till 3 miljarder, varav en halv miljard avsätts särskilt till barn- och ungdomspsykiatri och en halv miljard till cancervården och de ökade köerna där. I motsats till tidigare ska nu återbesök och rehabilitering finnas med, inte minst för att möta de patienter som är långvarigt sjuka och kroniker. Röntgen och laboratorier ska också finnas med. Till detta ska en skarp återinförd vårdgaranti inom barn- och ungdomspsykiatri tillföras.

Våra barn och unga måste få stöd och hjälp i tid. Vi har förslag som kopplar ihop bland annat stöd till elevhälsan och stöd till suicidforskning. Med ytterligare förslag om bland annat fast läkare för starkare trygghet genom kontinuitet samt mindre administration, förslag som stärker vårdens medarbetare, en ny uppdaterad cancerstrategi och vård som möter våra gamla multisjuka och kroniker står vi nu beredda att axla ansvaret för svensk sjukvård, ute i landets landsting och regioner såväl som nationellt. (Applåder)

Anf. 7 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Camilla! Jag tror att vi alla behöver gå tillbaka till våra kamrar och fundera över valresultatet och vad det beror på. Jag skulle gärna vilja höra dig reflektera en stund över hur det kunde komma sig att Moderaterna minskade med 5,88 procentenheter i sitt skyltfönster i svensk sjukvårdspolitik, det vill säga Stockholms läns landsting. Det är jättemärkligt, med tanke på att ni har styrt där och har en sådan fantastisk sjukvårdspolitik överlag. Jag skulle gärna vilja höra en reflektion kring hur det kan komma sig att Moderaterna gjorde ett så uselt val i Stockholms läns landsting.

Jag skulle också vilja höra en reflektion kring hur det kan komma sig att 12 procent står i patientvald väntan i Stockholm. Rikssnittet är 4 procent.

Anf. 8 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det är jättebra att vi har fått in lite landstingspolitiker från Stockholms län som vet hur en slipsten ska dras. De har också möjlighet att peka på att det finns en betydligt större möjlighet att välja här i Stockholm. Hade situationen sett ut så i hela landet, framför allt i de landsting och regioner som under många och långa år styrts av socialdemokrater, tror jag att många människor runt omkring i Sverige hade varit ganska glada över hur köerna såg ut och framför allt över mångfalden när man skulle välja.

Det är härligt att det för just stockholmare är Stockholm som är skyltfönstret. Vi lantisar pekar till exempel på landstinget i Halland som ett av våra skyltfönster. Där har vi Sveriges kortaste köer, och det fortsätter vi att ha.

Vi behöver nog en lite större ödmjukhet, Dag Larsson, inför den situation och det landskap som har förändrats, inte minst i de tidigare mycket skarpt röda landstingen.

Anf. 9 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte rå för att jag är stockholmare. Det händer lätt att jag pratar om min hembygd. Men jag kan väl övergå till Västra Götaland, ett annat landsting där Camillas parti har haft ett visst inflytande och där man kan konstatera att köerna har vuxit. Ungefär 25 procent av de nytillkomna i landets vårdköer kommer från ett enda landsting, det moderatstyrda Västra Götaland. Det kanske säger att det är lite mer komplicerat än att det bara är röda landsting som inte kan sköta jobbet. Köerna växer ju, även där moderata landstingspolitiker är ansvariga för sjukvården. Det tycker jag att man kan reflektera en stund över.

Anf. 10 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Ja, det finns all anledning att reflektera över situationen, men för all del utan att hänföra hela ansvaret till att vi tog över en mycket ansträngd situation i Västra Götaland. Vi har problem över hela landet.

Jag vill också koppla detta till det tydliga avvecklandet av kömiljarden, för den har påverkat situationen i såväl röda som blå landsting. Vi behöver tillföra resurser och införa en tydlig styrmodell där vi har fokus och följer upp köerna, så att vi kan koppla ihop politiken på regional och nationell nivå.

Anf. 11 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Kul att se dig igen, Camilla! Du pratar väldigt mycket om kömiljarden, som på något sätt ska trola fram personalen. Men du nämner nästan aldrig personalfrågan. Du kan titta i hela landet, inte bara i Stockholm, och se att personalen flyr. Det gäller specifikt akutsjukhusen. Det handlar om att personalen har fått nog av dåliga löner, usla scheman och en arbetsmiljö som inte funkar.

Även jag kommer att lyfta fram landstinget i min hembygd Stockholms län. Varje dag kan man läsa om vad som händer med personalsituationen där, exempelvis på Nya Karolinska sjukhuset – där det också finns nationellt riktad sjukvård, inte sant – och Södersjukhuset. Men ni från högersidan nämner nästan aldrig personalen. Det tycker jag är märkligt. Vilka ska fixa detta när ni lägger fram den här kömiljarden? Vem ska ta hand om den kömiljard ni ska rigga, när personalen har flytt?

Anf. 12 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Karin Rågsjö för den frågan, för ingenting kunde vara mer fel. Jag väljer att ha en viss inriktning på mitt anförande. Senare kommer andra moderata talare att lyfta fram denna fråga väldigt tydligt, kan jag berätta.

Just personalen har varit i starkt fokus för oss. Ett stort gemensamt bekymmer är behovet av att säkerställa att vi har tillräcklig kompetens inom svensk hälso- och sjukvård. Vi har lagt fram ett program som bland annat innefattar kompetenshöjningsstrategier. Vi måste också ta ansvar för löner, inte minst för de personer, till exempel sjuksköterskor, som blir förbisprungna av de nytexaminerade. Människor som har varit mångårigt lojala i vården ser sig i dag förbisprungna, och det är ett problem som vi generellt sett äger gemensamt.

Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Camilla! Titta på vad professionen tycker om kömiljarden! Fråga Vårdförbundet och Läkarförbundet! Det är inte så att de står på barrikaderna och gör vågen. De lyfter ju fram personalsituationen som det stora problemet i hela Sverige, inte sant?

För att få rimliga arbetstider och bättre arbetsmiljö för personalen måste man också ha en resurstilldelning som tillfaller hela hälso- och sjukvården och som blir rimlig. Vad har du att säga om det?

Anf. 14 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Förutom att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är väldigt tydlig i sin analys av kömiljarden finns det när jag reser runt i landet en ganska varierande bild från vårdens personal av huruvida kömiljarden fungerade eller inte.

Det är väldigt tydligt att situationen är den att det inte fungerar just nu. Vi ser ökade sjukskrivningstal som beror på att personalen mår väldigt dåligt i en situation där patienterna måste vänta så länge på vård.

Anf. 15 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Det råder ovisshet i landet just nu. Då tänker jag inte på regeringsfrågan utan på den ovisshet som råder inom svensk välfärd. Det är en välfärd som generationer före oss har jobbat hårt för och byggt och som vi i dag många gånger tar för given.

Vi ser det som givet att det ska finnas ett visst skyddsnät och hjälp när vi som bäst behöver det. Tyvärr ser det inte alltid ut så i dag. Människor dör i väntan på operationer. Människor skickas hem från vården på grund av plats- eller personalbrist.

Människor lever i ständig ovisshet om de kan få den hjälp de verkligen behöver. Här tänker jag inte minst på personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga, personer i behov av samhällets stöd och personer i behov av LSS-stöd.

LSS är den största frihetsreformen som vi har gjort för funktionsnedsatta genom tiderna i vårt land och kanske till och med i världen. Men tyvärr är det en reform som man i dag kan se håller på att urholkas. Jag skulle våga gå så långt som att säga att reformen i dag är hotad.

Det har skrivits spaltmeter om skrämmande och bisarra historier om hur människor har drabbats av de besparingar och rättstolkningar som gjorts de senaste åren. Det är inte vilka historier som helst, utan det är historier ur det verkliga livet.

Svårt sjuka barn som inte kan andas själva och lider av svåra epileptiska anfall nekats eller får indragen hjälp. Familjerna tvingas ta ett övermäktigt ansvar, ett ansvar långt utöver vad det normala föräldraansvaret kräver.

Här pratar vi om barn som kräver ständig tillsyn, för annars riskerar de att kvävas till döds. Hur kan vi i Sverige 2018 inte anse detta som en orimlighet bortom alla gränser?

LSS är inte bara en frihetsreform utan också en rättighetslag. Smaka lite på det ordet. Det är en rättighetslag. Trots det får inte människor den hjälp de behöver. Jag tycker inte att det är värdigt det svenska välfärds-samhället.

Just nu, fru talman, pågår en LSS-utredning. Det är tyvärr en starkt kritiserad sådan. Det är den inte bara för att många har ansett den vara slöseri med tid utan också för de förslag som läckt från utredningen.

Nu är det just förslag som läckts. Man kanske inte ska stå och uttala sig innan man har fått en samlad bild. Det är trots allt väldigt lätt att säga nej till förändringar som inte låter så bra utan att man egentligen vet vad som kommer att erbjudas i stället. Men utifrån de fakta jag har i dag kan jag säga att Sverigedemokraterna inte kommer att ställa sig bakom förslagen.

Vi menar såklart att LSS ska moderniseras och utvecklas. Men vi vill se ett LSS-stöd där individer får det stöd de behöver utifrån sina behov. Naturligtvis ska vi ha en lag som är lika för alla oavsett var i landet man bor. Men det innebär inte att det ska finnas en mall för vilket stöd som ska ges. Det som tar 10 minuter för någon tar kanske 20 minuter för någon annan.

Vi vill inte heller se att föräldrar tvingas lämna sina barn på institutioner eller andra boenden bara på grund av avsaknad av hjälp. Vi vill inte se ett läge där människor inte vågar söka extra hjälp när extra behov har uppstått i rädsla för att i slutändan få mindre hjälp bara för att någon valt att tolka rättslaget lite annorlunda.

Vi kan inte ha det så. Lagen måste skrivas om och göras tydligare. För att råda bot på den ovisshet som många i dag känner måste vi ha långsiktighet. Det kan inte vara rimligt att dessa personer ska ha en klump i magen varje år det är valår.

Vi måste enas långsiktigt över alla gränser. Det borde inte vara något kontroversiellt. Ingen vettig människa, och inte ens de som säger sig vara anständiga, kan tycka att dagens situation är bra.

Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Carina Ståhl Herrstedt, för ditt inlägg!

Jag kan också skriva under på att vi måste ha en fungerande LSS. Vi har under förra mandatperioden diskuterat detta ganska rejält. Carina Ståhl Herrstedt vet lika väl som jag att det beror på underlåtenhet att ta tag i vissa problemområden under kanske tio femton års tid. Där råder det nu fritt juridiskt spelrum för tolkningar.

Vi har en pågående utredning som läggs fram redan om ett par månader. Låt oss då seriöst titta på förslagen och se vad som är bra. Jag tänker inte kommentera så kallade läckor. Jag har ingen aning om vad utredaren har sagt, och det har inte vårt departement heller.

Vår andemening är att LSS intentioner ska gälla, Carina. Min fråga är då: Hur ser Sverigedemokraterna på det framöver?

Anf. 17 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte riktigt din fråga, Mikael Dahlqvist, om hur vi ser på att LSS intentioner ska gälla framöver. Det var egentligen det hela mitt anförande handlade om. Vi måste först säkerställa att lagens ursprungliga intentioner ska upprätthållas. Det var precis det mitt inlägg handlade om.

Jag uttalar mig inte heller om läckorna. Det var jag också väldigt tydlig med i mitt anförande. Jag vill vänta och se den samlade bilden av det man kommer fram till.

Jag tycker att man måste återgå till intentionerna som ett första steg. Sedan måste man också titta på och modernisera lagen så att den svarar mot det behov som finns i dag.

Anf. 18 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Carina Ståhl Herrstedt! I ditt anförande sa du att du säger nej till de läckta förslagen. Hur seriöst är det egentligen? Varken du eller jag har en aning om vad utredningen samlar sina idéer kring. Det var den fundering jag hade. Låt oss ta frågan seriöst och återkomma när vi får underlag så att vi kan göra en bra lösning för alla som drabbas.

Anf. 19 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det är precis det jag säger, Mikael Dahlqvist. Man kan inte stå här och uttala sig. Men utifrån den information och de fakta jag har i dag kan jag inte säga ja till det. Men jag framhåller också vikten av att se det samlade förslaget.

Man måste veta vad som erbjuds i stället för det man tar bort. Man kan inte bara säga nej, utan vi måste veta vad som erbjuds. Det är precis det jag säger. Men jag förstår att du tar chansen att komma upp i debatten och säga någonting.

Anf. 20 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Som sjuksköterska tycker jag att det är roligt att stora delar av den senaste tidens debatt har handlat om vård och omsorg. Just den debatten ser jag fram emot att fördjupa, bredda och utveckla under mandatperioden både i socialutskottet och här i kammaren.

Svensk sjukvård är fantastisk på många sätt. Varje dag gör anställda inom vård och omsorg stora insatser för många människor och speciellt för våra äldre. Men svensk sjukvård står inför stora utmaningar. Under den gångna mandatperioden har vi fått alarmerande rapporter om växande vårdköer, minskad tillgänglighet, otrygghet bland äldre, brist på läkare och sjuksköterskor. Listan kan göras lång.

I Skåne har vårdköerna och väntan på operation ökat markant. Den rödgröna majoriteten har stått handfallen inför situationen. Det är en handfallenhet som i slutändan även drabbar patienterna. Samma handfallenhet har vi kunnat beskåda i den rödgröna regeringen, som inte har genomfört de reformer som så väl hade behövts för att bryta utvecklingen.

Jag tror att vi står inför en vattendelare i svensk välfärd. Antingen vågar man slå sig in på en ny väg där man med nyfikenhet välkomnar nya reformer, fler aktörer, digitalisering och nytänk. Eller också blundar man för problemen, säger nej, skjuter till mer pengar och fortsätter i samma hjulspår som i dag. Jag vet vilken väg jag vill välja.

En av de första reformer vi behöver genomföra är en primärvårdsreform. En väl utbyggd och tillgänglig primärvård är grunden för en fungerande sjukvård. Genom att stärka primärvården får vi mer tillgänglig vård i hela landet, och vi avlastar specialistvården och skapar trygghet för patienten. Inte minst är trygghet, tillgänglighet och kontinuitet viktigt för våra äldre och multsjuka.

Som sjuksköterska vurmar jag lite extra för våra äldre, och jag tycker att det är dags att involvera denna grupp än mer i diskussionen om framtidens vård och omsorg.

Den viktigaste orsaken till problemen i svensk primärvård är bristen på fasta läkare. Trots en hög läkartäthet i Sverige fattas det läkare på vårdcentralerna. Men problemen går att lösa. Det visar inte minst utvecklingen i Norge, som har gått från att bara halva befolkningen har haft en fast läkar-kontakt till att nästan alla har det idag.

En av de viktigaste förändringarna som gav Norge en stark primärvård handlar om att läkare har fått möjlighet att driva egna verksamheter i liten skala. Norge har vågat bejaka hur offentlig och privat sektor tillsammans kan utveckla vården. Detta måste även vi göra. Vi måste välkomna entreprenörskap och möjliggöra för små vårdenheter att starta upp och etablera sig.

Genom att tillåta små personägda vårdcentraler kan det bli attraktivt för svenska läkare att arbeta i primärvården och därigenom öka tillgängligheten och valfriheten. En liten verksamhet ger kontinuitet i mötet mellan patient och läkare samtidigt som läkaren får större möjligheter att påverka sin arbetsituation.

Jag vet att det kan ta emot rent ideologiskt, men det är dags att föra välfärden in i framtiden. Och det bästa sättet att göra det är att våga öppna upp för fler aktörer för att kunna göra utvecklingsresan tillsammans.

Under förra mandatperioden var jag med och tog fram strategin Det goda åldrandet i min hemkommun Östra Göinge, Skånes gröna hjärta. Den bild som framkom under de intervjuer som vi genomförde är tydlig: Äldre vill ha valfrihet. Man vill kunna välja vilken vårdcentral man vill gå till, och man vill välja vem som kommer och hjälper en i hemmet.

Valfriheten och utbudet vad gäller olika aktörer inom välfärdsområdet är här för att stanna. Jag vet vilken väg jag vill välja. Nu är det dags att vi alla väljer väg.

(Applåder)

Anf. 21 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag måste ställa en fråga till Sofia Nilsson. Du talar om fler aktörer. Det har vi ju redan på den så kallade vårdmarknaden. Problemet är att det inte är de små aktörerna, non-profit-företagen, som har greppet om svensk sjukvård. Det är i stället de stora drakarna typ Capio, som snart kommer att säljas, Aleris, Praktikertjänst och så vidare.

Tror inte du att man måste rigga om lite för att få de små aktörerna att komma fram på marknaden? De kan vara kooperativa, non-profit och så vidare. Sådana har inte vi i så stor utsträckning i Sverige, utan vi har fastnat i de stora drakarnas grepp.

När det gäller vård i exempelvis Stockholm, som jag tycker har varit skyltfönstret, vimlar det inte av non-profit-företag. Där är det de stora drakarna som har greppet.

Anf. 22 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för frågan! Det är just det här vi behöver se till att ändra. Vi behöver reformera primärvården så att vi kan släppa fram också de mindre enheterna.

Jag tycker att Norge har varit ett föredöme när det gäller hur man kan lösa situationen. Där kan vi se att det finns läkare som i privat regi har kunnat starta mindre vårdenheter längre ut på landsbygden. Man har ökat

valfriheten och attraktiviteten när det gäller att kunna starta mindre enheter även i mindre byar och längre ut på landsbygden.

Problemet i dag är att det behövs ett stort kapital för att kunna starta en vårdcentral. Ni målar upp en hotbild av att det är de stora drakarna som är farliga. Men det är ju bara de som har kunnat starta en vårdcentral! Genom att se över systemet och öppna upp så att fler och mindre aktörer ska kunna starta en egen enhet där vi inte har kraven på att man ska ha alla de olika professionerna – det kan man ordna i ett samarbete i stället – skulle vi kunna få se fler mindre enheter i större delar av landet.

Anf. 23 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman och Sofia Nilsson! Jag tror inte att det enbart är genom att ta in fler privata aktörer som man får igång primärvården. Det handlar om att rigga om hela den svenska hälso- och sjukvården, att hitta specialister, att bygga ut vårdcentraler och så vidare. Det är något som vi alla vill; vi vill ha primärvård och vårdcentraler som verkligen funkar, som kan ta emot snabbt och som kan göra mer än vad de kan göra i dag.

Men då fordras det så mycket mer. Detta är en omvandling av hela hälso- och sjukvården som man inte löser i ett nafs bara för att man har privata aktörer. Det ska till andra saker, typ resurser, för detta.

Anf. 24 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Det är det som är problemet. Jag tror absolut inte att vi kan förändra vårdkrisen genom ett trollslag, för den har byggts upp under lång tid.

Men om vi pratar med de läkare som är specialister, allmänläkare och så vidare hör vi att det är denna utveckling de vill se. De vill ha en mindre enhet som de kan driva själva. De vill ha kontinuiteten med sina patienter. De vill kunna starta sin egen vårdenhet, och de vill kunna styra över sin egen tid. Då tycker jag att vi ska ge dem chansen och möjligheten att starta de här mindre enheterna.

Anf. 25 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Den franska vårdjätten Ramsay Générale de Santé kommer med all sannolikhet att köpa vårdbolaget Capiro. Företaget är en stor spelare på vårdmarknaden. Med 120 sjukhus och drygt 23 000 medarbetare är det den största ägaren av privata sjukhus i Frankrike.

Man kanske skulle kunna tro att Capiro handlar om hälso- och sjukvård. Nej, det här handlar om aktier och försäljning av bolaget. I den nya budnivån inför försäljningen av hela företaget värderas Capiro nu till 8,2 miljarder kronor. Det är inte småspik. Styrelsen rekommenderar förstas aktieägarna att säga ja till budet. Man skulle kunna säga: Tacka skattebetalarna för en bra utdelning till aktieägarna! Vinster i välfärden – det tjänar man kulor på.

Finns det någon gräns? Skulle kanske Saudiarabien också kunna köpa Capiro? Ska vi ha det så här? Var finns den politiska styrningen? Sitter politikerna på läktaren och låter marknaden ta över?

Capiro är en jätte på den svenska vårdmarknaden. De hade en avkastning på 15 procent av investerat kapital år 2016. Det är högre än vad Nordea har. Capiros mission som aktiebolag är inte i första hand att värna patienter och välfärd utan sina aktieägare – som vilket aktiebolag som helst.

Den stora franska vårdjätten kommer i och med köpet av Capiro att få en unik position i Europa. Samtidigt hör man inte ett enda ord i medierna om patienter, vårdutveckling eller välfärd. Det handlar om affärer och hur man kan göra affärer med de skattefinansierade medlen.

Vårdpersonal inom Capiokoncernen kunde läsa i tidningen att de snart skulle jobba i ett franskt jätteföretag. Vem bryr sig om personalen när miljarder står på spel och aktieägarna darrar av iver över att få hem vinsten?

Som vänsterpartister ser vi det lite absurda i att en så stor del av sjukvården är ute till börsförsäljning. Vi tycker inte att vården ska vara som vilken marknad som helst. På längre sikt kan man få in företag som har som agenda att bygga upp en helt privat sjukvård dit enbart de som har specifika sjukvårdsförsäkringar kan söka sig. Vårdjätten Ramsay Générale de Santé levererar i dag helt privatfinansierad vård i Frankrike. Självklart ser de denna möjlighet också i Sverige; annars skulle de inte gå in i affären.

Vårdföretagen samspelar med de stora försäkringsbolagen, som i dag förser 700 000 personer med privata sjukförsäkringar. Marknaden finns, och med högerpolitiker vid makten är det denna utveckling vi går till mötes. Det handlar om att tjäna pengar på sjukvård. Den som har råd att betala för en privat sjukförsäkring för operationer och vård kommer förstås att gå före dem med sämre inkomst. Detta går helt emot den svenska hälso- och sjukvårdslagen.

Det är hög tid att begränsa näringslivets, alltså försäkringsbolagens och vårdbolagens, inflytande över svensk hälso- och sjukvård. Vi måste bygga en hälso- och sjukvård som är jämlik och tillgänglig och där det är personal och patienter som är i fokus – inte vinsten för aktieägarna.

Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag får väl tacka Karin Rågsjö för möjligheten att föra en ideologiskt driven diskussion här. Det är bra, och det är uppenbart att Karin Rågsjös inlägg här retade upp inte bara mig utan också flera andra ledamöter i den här församlingen. Och det är ju inte märkligt eftersom ledamoten återigen tar strid mot mångfalden och valfriheten inom vården som uppskattas av så många vårdtagare och av så många medarbetare i vården.

I min värld får medarbetare som är missnöjda med sina arbetsgivare byta arbetsgivare – men inte i Karin Rågsjös. Varför är inte Vänsterpartiet intresserat av att bättre följa upp kvalitet och ha tuffare krav på alla utförare i stället för att ensidigt fokusera på att jaga privata entreprenörer som vill vara med och bidra till att utveckla den svenska hälso- och sjukvården?

Anf. 27 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Tack, Johan Hultberg, för frågan!

Capiro är inte vilken liten privatläkare som helst som har *en* mottagning. Det är inte non-profit. Det här handlar om ett jätteföretag som nu köps upp, precis som jag pratade med dig om, av en fransk vårdjätte som också är förankrad i Australien. Var tror du att intresset ligger i det här? Vad är ett aktiebolags första mission? Det är att tjäna in pengar till aktieägarna och ge dem avkastning. Självklart är det så. Och varför tror du att det här företaget går in på svensk vårdmarknad nu? Tror du att de tänker på Ramsay Générale de Santé att de ska fixa Sveriges välfärd? Nej, de tänker så här: Här finns det en öppning för de totalprivata sjukhusen. Det är det som är deras koncept. Ser du inte det?

Vi vill ha en mångfald också bestående av mindre företag, av non-profit-företag. Jag tycker inte att de här börsägda jättarna har någonting på den här marknaden att göra – för det har blivit en marknad.

Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Företagsekonomins lektion 1A är väl att man bara kan göra vinst om man har nöjda kunder och om man långsiktigt kan bedriva en verksamhet som någon är villig att efterfråga och betala för. Ett aktieföretag kan omöjligt leverera de vinster som ledamoten talar om ifall man inte långsiktigt levererar en vård som håller hög kvalitet. Det tror jag att det här företaget är kapabelt att göra, och är det inte det ska staten ställa tuffa kvalitetskrav och också ha möjlighet att stänga ned företaget. Men varför lämnar inte Vänsterpartiet några förslag för att öka styrningen eller höja kvaliteten?

Anf. 29 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Om du tittar djupt ned i våra papper, Johan, ser du att vi har väldigt mycket om kvalitet och så vidare. Nu talar jag om vad vi har framför oss i Sverige och vilken utveckling vi kan se inom hälso- och sjukvården. Capio i sig har säkert en mängd bra vårdföretag. De är ett aktiebolag som nu säljs till en fransk jätte som är specialiserad på helprivat vård. Vad ger det för signal, anser du? Du kan tyvärr inte svara på det, inser jag, men det ger signalen att här finns en chans att tälja ännu mer guld för dem som säljer sjukförsäkringar.

Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Tack till Karin Rågsjö, som lyfter en väldigt viktig fråga.

Först och främst skulle jag vilja ställa en fråga till Karin Rågsjö om hur man definierar ”en stor del av vården” i Vänsterpartiets värld. Ja, Capio är en del av den svenska sjukvården, men 99,9 procent av alla företag i Sverige är små och medelstora företag. Den enorma storlek som Karin Rågsjö beskriver att Capio har kan jag inte riktigt hålla med om.

Karin Rågsjö går in på en speciell fråga när det gäller privat sjukförsäkring och säger att det handlar om patienter som går före i kön. Det är precis det motsatta. Med sin privata sjukförsäkring kliver man ur vårdkön och låter andra gå före. Jag delar definitivt inte den världsbild som Karin Rågsjö har, och det är kanske tur, för annars skulle vi stå här med noll valfrihet i Sverige.

Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! När det gäller de här stora företagen är det så att Capio, Praktikertjänst och Aleris står för 50 procent av alla privata vårdföretag. Sedan finns det mindre företag också, och det tycker jag att man ska komma ihåg i den här debatten. Ni talar om mångfald, men på vems villkor? Det här handlar om företag som genom sin etableringsfrihet placerar sig och sina vårdcentraler i stadsdelar och på platser där folk inte är så sjuka. Det kan man följa i olika utredningar. Etableringsfriheten är ingen bra metod för att få en jämlik hälso- och sjukvård.

När det gäller de privata sjukförsäkringarna är det inte så att du köper en sjukförsäkring och sedan ställer dig sist i kön. Så funkade det inte. Titta

på Ersta, Sophiahemmet, S:t Göran – där har man vård till den här typen av försäkringstagare. De går före, och de får vård av tjänstlediga läkare och sjuksköterskor.

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Karin Rågsjö är särskilt insatt i hur det fria hälsovalet fungerar i Sverige. Det finns ingen som helst möjlighet i dagens Sverige att säga nej till en patient. Ska man etablera sig i ett område etablerar man sig givetvis utifrån de möjligheter som finns, och då har alla rätt att välja utifrån hur nöjda eller inte nöjda de är. Det handlar inte om att man väljer att etablera sig i områden där det är mest friska patienter. Det har man ingen som helst möjlighet att välja.

Anf. 33 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Min hembygd är i Stockholms läns landsting, och man kan fundera på varför det finns 13 vårdcentraler på Östermalm och 6 i Botkyrka. Är det behovsriktat? Det tycker jag är en fråga som man kan fundera på.

Visst är det så att etableringsfriheten i storstäder specifikt handlar om att du som företagare bestämmer att etablera dig på ett ställe där du också kan göra en viss vinst. Jag tycker inte att det är så konstigt. Det är inte personerna som etablerar sina verksamheter som har gjort misstagen, utan det här är politiska misstag. Vi ska inte lasta dem som öppnar företag.

Anf. 34 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Karin Rågsjö för möjligheten att ställa en fråga som jag har funderat över väldigt länge. När Karin Rågsjö säger att man inte ska tjäna pengar på sjukvården tänker jag: Den som tillverkar och säljer ambulanser får tjäna pengar. Den som säljer elen och värmen till sjukhusen får tjäna pengar. Den som tvättar filter och säljer sjukhuskläder får tjäna pengar. Tillverkare av magnetkameror, läkemedel och sjukhusmat får tjäna pengar. Hur kan det vara möjligt – jag kan inte kröka hjärnan runt detta – att det bara är de människor som möter patienterna som inte får tjäna pengar i sjukvården?

Anf. 35 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det här handlar inte om små företag, Lina Nordquist. Om Capio exempelvis har en avkastning på 15 procent av investerat kapital och det slår Nordea borde det ringa klockor lite varstans gällande om det är lämpligt att man gör så mycket vinst på skattepengar som man gör.

Som du vet vill vi inte ta bort vinsten. Vi vill ta bort vinstjakten. Det finns ett förslag på 7 procent exempelvis. Det är inte så illa.

Det här handlar mycket om hur man ska strukturera vården. Ska vi få en jämlik vård i Sverige kan vi inte fortsätta på den inslagna vägen med den här typen av möjligheter att tjäna väldigt mycket pengar på hälso- och sjukvård på det här sättet. Det handlar om patienter och om att du etablerar dig på ställen där människor är som friskast.

Det måste vara en annan politisk styrning som också ökar jämlikheten i hälso- och sjukvården bland patienterna, tycker jag.

Anf. 36 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! Det är alltså storleken på företagen som är avgörande. Det handlar om att sjukvårdsföretagen är mycket större än de företag som tillverkar ambulanser eller säljer el, magnetkameror och läkemedel. För mig känns det bekymrande att det är just i de kvinnodominerade yrkena som det ska vara förbjudet att tjäna pengar eller ens byta arbetsgivare. Det oroar mig.

Anf. 37 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är inte kvinnor som sitter runt borden och slår med klubban i styrelserna i de här stora bolagen, Lina. Det är väldigt mansdominerat.

Jag och Vänsterpartiet hade verkligen velat se fler non-profit-företag ute i verksamheterna, kanske Rädda Barnen, Röda Korset – ja, ni vet, alla de som gör det goda arbetet. Men det är inte på det sättet. Det är tre företag som har 50 procent av den privata vårdmarknaden. Då anser jag att vi har landat lite snett.

Anf. 38 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för en ideologisk debatt! Det hörs tydligt och klart att du är vänsterpartist. Det ska du ha heder för.

Du nämnde de privata sjukvårdsförsäkringarna. Sjukförsäkring är en försäkring för inkomstbortfall i händelse av sjukdom. De största distributörerna är kundägda bolag, som Skandia, Länsförsäkringar och för den delen Folksam, där LO är delägare. Överskottet går alltså tillbaka till kunderna.

Låt oss ta Capio och S:t Görans sjukhus som exempel. De levererar bättre vård till en lägre kostnad för skattebetalarna och har bättre kundnöjdhet jämfört med de övriga akutsjukhusen, som styrs av politiker. Varför vill du inte att fler stockholmare och svenskar i övriga landet ska få bättre sjukvård till en lägre kostnad? Varför fastnar du hela tiden i de socialistiska, ideologiska låsningarna? Erkänn att du vill styra sjukvården! Du vill inte att marknaden ska ge skattebetalarna bättre vård till en lägre kostnad.

Anf. 39 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! S:t Göran är ett jättebra sjukhus. Det var det även innan Capio tog över. Det handlar också om demografin som finns runt om.

Om vi tittar på de övriga sjukhusen i alliansstyrda Stockholms läns landsting – det stod om Södersjukhuset i dag, i går stod det om Karolinska och så vidare – ser det annorlunda ut. Det är politiskt styrda sjukhus, men de är felstyrda eftersom man har satsat alldeles för lite på landstingssjukvården mot vad man hade kunnat göra.

När det gäller sjukvårdsförsäkringarna kan vi ta USA som exempel. Vi är absolut inte där ännu. Men om man öppnar fler dörrar för den privata marknaden, för vårdbolagen som allierar sig med försäkringsbolagen – det är inget snack om att den länken finns – tror jag att vi kommer att se en ännu mer tudelad marknad än i dag.

Om man har en sjukvårdsförsäkring går man före. Då ringer man den specifika vårdcentralen som ägs av ett specifikt vårdföretag, och sedan går man före i kön.

Anf. 40 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! En sjukvårdsförsäkring täcker dock inte alla sjukdomar, Karin. Om man har till exempel cancer täcks det inte av en privat sjukvårdsförsäkring. Det regleras också i lagen.

En annan sak är att du invänder mot att fler stockholmare och fler svenskar ska få bättre sjukvård. Skälet till att ett franskt bolag lägger ett bud på Capio är uppenbarligen att Capio gör något bra. Man lägger inte ett bud på ett bolag som man vet att man kommer att förlora på, om vården inte är bra.

I slutänden är det ändå vi politiker som upphandlar vården åt våra medborgare. Det är inte på det sättet att alla tvingas köpa en vårdförsäkring själva.

Anf. 41 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Om jag vore ägare – det vore kanske lite märkligt eftersom jag är vänsterpartist – i Ramsay Générale de Santé, som är ett jättligt bolag, skulle jag förstås inte speja ut över världen och tänka: Var någonstans kan mitt bolag rusta välfärden? Nej, man tänker så här: Var kan jag casha in? Var kan jag få in pengar till mina aktieägare?

Det blir det styrande. Och då tappar vi hela hälso- och sjukvårdslagen i golvet.

Anf. 42 MICHAEL ANEFUR (KD):

Fru talman! Ibland talar man om noteringar. Vi var nästan inne på det nyss, med börsbolag och sådant. Oftast går noteringarna lite upp och lite ned, beroende på hur omgivningen ser ut.

Det finns dock en notering som bara har gått upp de senaste fyra åren. Det är hur länge man får vänta i vårdköerna på operation. Den noteringen har bara ökat under Löfvens regeringstid. År 2015 började det på 31 procent, och 2018 slutade det på 40 procent.

Det handlar om personer som väntar längre än de tidsgränser som vi alla här inne i kammaren har kommit överens om. I köerna finns det en oro för att sjukdomen eller åkomman ska förvärras under tiden man behöver vänta.

Detta är inte värdigt Sverige. Det är inte värdigt en människosyn som bygger på allas lika och okränkbara värde. Jag tycker att man ska kalla ett misslyckande för just ett misslyckande.

Fru talman! Vårdbiträden, undersköterskor, sköterskor och läkare gör avgörande och heroiska insatser i den svenska sjukvården, trots att de tvingas arbeta i en dysfunktionell organisation. Landstingens struktur är från 1862 års kommunreform. Sedan har det lagts till, dragits ifrån, lappats och lagats i landstingens uppdrag.

Lagstiftarens avsikt är att vi ska ha jämlik vård i hela Sverige. Det är i grunden en mycket rimlig och tilltalande tanke. Men verkligheten ser inte ut på det sättet, fru talman.

I rätt landsting får man vård i tid och världsledande behandling. Om man blir sjuk i fel landsting minskar möjligheten att få adekvat vård i tid. Därmed riskerar man lidande och i yttersta fall att dö i kön. Så kan vi inte ha det. Det är inte värdigt.

Vad beror detta på? Till viss del beror det på att det har varit svårt att rekrytera personal på grund av arbetsförhållanden och löner som inte upplevs som vare sig attraktiva eller värdiga. Vi har också stora pensionsavgångar som inte motsvaras av nyrekrytering.

Det stora problemet är dock att organisationen inte fungerar på rätt sätt. Resurserna används inte optimalt. Man har gjort stora investeringar i medicinsk utrustning som används under alldeles för liten del av veckan. Läkare i Sverige tyngs av administration och dokumentation. I snitt träffar de patienter 30 procent av arbetstiden. Det är sämst bland jämförbara länder. Däremot ligger läkarna i Sverige i topp bland jämförbara länder när det gäller att ha mycket administrativ tid. Ridå!

Nu måste vi sluta peta och ändra i de befintliga landstingen. Skrota den landstingsorganisation vi känner i dag! Detta är ett stort men nödvändigt arbete som ska påbörjas nu för att komma i drift så fort som möjligt. Det är dags för ett omtag och en ordentlig utredning för att vi ska få en sjukvård där patientens behov står först, där personalen får ägna sig åt det de utbildat sig för och där det finns professionellt administrativt stöd. Bara på det sättet kan vi få bra sjukvård i Sverige.

(Applåder)

Anf. 43 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Kristdemokraterna till en spännande valrörelse. Ett av de mest spännande inslagen var en valaffisch där det stod att ingen ska behöva dö i cancerens vårdköer och med en bild på en patient som hotas av att dö i cancerköerna.

I går kom Inspektionen för vård och omsorg fram till att två patienter i Stockholms läns landsting har dött i cancerköerna. Det är djupt upprörande.

Jag vill fråga dig, Michael Anefur: Vilket ansvar har du och dina partikamrater i Stockholms läns landsting, som ni leder, för att två patienter har dött i cancerköerna?

Anf. 44 MICHAEL ANEFUR (KD) replik:

Fru talman! Dag Larsson! Det är förfärligt om någon dör i köer, oavsett om det råkar vara i Stockholms läns landsting, som jag vet att Dag Larsson känner väl till, eller i något annat landsting i Sverige.

Att antalet människor som behöver stå i kö ökar leder också till ökade risker för att fler kommer att dö i kön. Jag tror att jag och Dag är ganska överens om att vi ska motarbeta det så långt det är möjligt.

Men vi gör inte det genom att bara prata om det. Som jag sa i anförandet tror jag det behövs en ny organisation. Den gamla organisationen, som har anor sedan 1800-talet, har nog gjort sitt. Det sitter så mycket i väggarna som inte är bra. Det finns så många olika nivåer, och det är så mycket som man inte kommer fram med.

Vi behöver inte prata om privat eller offentligt. Vi behöver prata om en ny organisation.

Anf. 45 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det är Kristdemokraterna som sätter upp affischerna som säger att ingen ska behöva dö i cancerköer. Jag

kan konstatera att det finns exempel på två personer som har dött, vilket IVO har konstaterat. Det är i ett landsting där Kristdemokraterna styr.

Jag kan konstatera att Kristdemokraterna har varit med och byggt en organisation i Stockholm där sjukhusen konkurrerar med varandra i stället för att hjälpa varandra.

Om man bygger en organisation där varje sjukhus konkurrerar med alla andra sjukhus, vägrar att dela med sig av information, vägrar att samarbeta för patienternas bästa, då dör folk även i det kristdemokratiskt styrda Stockholms läns landsting.

Anf. 46 MICHAEL ANEFUR (KD) replik:

Fru talman! Om man bygger en organisation, Dag Larsson, som innebär att man inte ens inom samma landsting kan skicka journaler till varandra, då har vi ett problem. Vi har fel organisation. Det måste vi kunna ta tag i, och jag tror att vi dessutom måste göra det tillsammans.

En gång till: Sedan är det oerhört tragiskt att någon måste dö i en kö, oavsett om det handlar om cancer eller om någonting annat. Om det är vi helt överens.

Anf. 47 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Vi liberaler är övertygade om att varje människa behöver frihet, vare sig hon är frisk eller sjuk. Vi är också övertygade om att det krävs en stark gemenskap för att alla människor i vårt land ska få den friheten.

Som vi tidigare har hört här i dag har vi en världsledande sjukvård i Sverige. På frihetens och det starka skyddets två områden brister det i dag.

Det finns inte tillräckligt mycket självbestämmande för sjukvårdens människor. Lagar och regler borde inte detaljstyra det som människor själva klarar av. Man måste kunna byta jobb eller starta företag även i kvinnodominerade branscher. Man måste kunna välja slutenvård nära sina anhöriga eller var i landet man vill ha vård. Det är för mig obegripligt att man inte får det i dag.

Skyddet brister också. Den starka gemenskapen är inte heller tillräcklig. När staten, som ibland styr och detaljreglerar alldeles för mycket, verkligen behövs, då kan den ibland vara nästan knäpptyst. Det har vi sett väldigt tydligt när det gäller människor med funktionsnedsättning, LSS. Människor med funktionsnedsättning har tyvärr samma begränsade vardag även inom sjukvården. De har betydligt sämre hälsa än vi andra.

Vi vet också att sjuka människor tvingas att vänta i evigheter på den vård som de så väl behöver. Människor får sämre vård för att de råkar bo i fel län. Det duger inte. När staten väl behövs måste den vara högljudd.

Sedan är det en sak som jag verkligen tycker att vi borde ta tag i, och jag kallar det för dumheter.

Våra gemensamma resurser måste ju användas med försiktighet och med ansvar. Därför tycker jag att det måste bli ett stopp för överbyråkrati, administrationshets och pappershögar som stjälar värdefull tid för mötet i sjukvården mellan sjuka människor och de människor som ska ta hand om dem. Jag tror att det skrämmer bort personer från sjukvården, och det hindrar oss från att ge den bästa vård som vi kan i dag.

Jag begriper inte heller varför det ska vara så svårt att hitta nya behandlingar för svåra sjukdomar. Jag begriper inte varför en del av oss här inne

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

– inte jag, dock – vill att sjukvård ska låsas in vid universitetssjukhusen, sjukvård som borde finnas i hela landet. Det är konstigt. Vi måste ro i land detta med ett ökat självbestämmande, ett stärkt skydd och slut på dumheterna. Detta måste vi ro i land. Vi har inga ursäkter. Vi måste alltid kunna säga att det inte var bättre förr.

(Applåder)

Anf. 48 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Den här debatten inleddes med att vi pratade om den demografiska utvecklingen i landet och vilka problem som den innebär för hälso- och sjukvården. Jag tänkte lyfta fram en annan del av välfärden där demografin också medför utmaningar, nämligen äldreomsorgen.

Den nuvarande regeringen har påbörjat ett långsiktigt utvecklingsarbete för äldreomsorgen och tagit viktiga steg för dem med störst vårdbehov. Man har gjort många insatser.

Jag vill i dag lyfta några viktiga utmaningar som man bör arbeta vidare med för framtiden.

Den första delen är kompetensförsörjningen. Vi vet att vi behöver rekrytera 136 000 undersköterskor och vårdbiträden fram till 2026. Dessa medarbetare kommer att behöva vara väl utbildade för att kunna möta demens, multisjuklighet och stora, komplexa vårdbehov. De behöver också kunna arbeta förebyggande.

Det är viktigt att vi på alla nivåer tar ett större ansvar för att göra vården mer attraktiva. En reglering av yrket undersköterska är ett steg på vägen, med det handlar om så många fler saker, till exempel om arbetsvillkor och arbetsmiljö.

Den andra delen handlar om anhörigas roll i äldreomsorgen. De fyller en oerhört viktig roll redan i dag. Det är många som själva ger omsorg till sina nära och kära. För mig är det otroligt viktigt att det ska vara ett frivilligt åtagande, inte något som man känner sig tvungen att göra därför att man känner sig otrygg med den omsorg som samhället kan ge. Och när man gör denna insats behövs mycket mer stöd till den anhörige för att man ska vilja och orka fortsätta att göra det här viktiga jobbet.

Det tredje som jag vill lyfta är att samordningen mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst behöver förbättras. I mitt hemlän är det nästan så mycket som 30 procent av all sjukvård som i dag utförs av kommunen. Jag tycker att vi ibland glömmer bort att prata om kommunernas roll i hälso- och sjukvården. Det är där som man har multisjuka äldre och människor med stora, komplexa vårdbehov. Här finns det mycket att göra.

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård har tydligen gett goda effekter; det kunde vi läsa om senast i går. Det är mycket färre människor som blir kvar på sjukhus när de är färdigbehandlade än vad det var tidigare. Det var nästan en förvånande effekt.

Slutligen, fru talman, vill jag lyfta frågan om förebyggande och hälsofrämjande åtgärder för äldre. Att vi håller oss så friska som möjligt så länge som möjligt är framför allt en vinst för individen, men det är också en stor vinst för samhället. Det finns orosmoln. Till exempel ökar äldres alkoholkonsumtion på ett oroväckande sätt. I kombination med att äldre ofta förskrivs diverse läkemedel är detta en stor risk för oönskade effekter och fallskador. Ensamhet och bristfällig kosthållning är andra orosmoln.

Fru talman! Den här regeringen har inlett ett långsiktigt arbete för äldreomsorgens utveckling. För mig är det angeläget att detta arbete får fortsätta. Jag tror inte att utmaningarna kan lösas med mer privatiseringar, mer vinstuttag ur välfärden, mindre resurser till verksamheterna eller att personalen ska springa fortare. Därför hoppas jag att vi även fortsättningsvis kommer att ha en S-ledd regering.
(Applåder)

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 49 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Tack, Kristina Nilsson, för att du lyfter många viktiga frågor inom det här området!

Jag noterar att du lyfte problemet med arbetsmiljön, och det avslutade du också ditt anförande med. Jag förstår inte riktigt hur du fick ihop det, men arbetsmiljön är jätteviktig.

Jag skulle vilja fråga Kristina Nilsson hur hon ser på utvecklingen med galopperande kostnader för hyrpersonal, inte bara hyrdoktorer och hyrsjuksköterskor. Vi har också hyrundersköterskor i svensk sjukvård i dag. Jag undrar hur Kristina Nilsson tror att man inom de socialdemokratiskt ledda landstingen kan försvara denna enorma ökning av kostnaderna för hyrpersonal, i stället för att låta pengarna gå till att förbättra arbetsmiljön för dem som redan arbetar fast inom dessa verksamheter.

Anf. 50 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Elisabeth Rahm, för frågan! Inom äldreomsorgen är hyrpersonal inte det allra största problemet, som jag upplever det. Jag antar att du mer syftar på till exempel mitt eget hemlandsting, Region Väster-norrland.

Det är väl bara så enkelt som att jag tycker att det är fullständigt olämpligt att så stora resurser går till hyrpersonal. Det ger dessutom sämre kvalitet för patienterna, eftersom det blir olika personer som kommer hela tiden. Man tar inte samma ansvar som fast anställd personal för alla delar av verksamheten, till exempel när det gäller utveckling av den egna verksamheten och handledning av kollegor och andra. I stället betar man av det man gör just den dag man är där, och sedan släpper man det. Det är klart att det är mycket olyckligt.

Anf. 51 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag och Kristina Nilsson är eniga om de negativa konsekvenserna av att ha alltför mycket hyrpersonal. Men jag kommer från Västerbotten, och där har vi definitivt en stor utmaning med hyrpersonal inom alla kategorier, oavsett om vi talar om landsting eller kommuner.

Jag kan dock konstatera att vi ser en helt annan situation vid de privata hälsocentralerna och enheterna, så när det gäller arbetsmiljö går allt att driva om man gör det på rätt sätt.

Anf. 52 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att jag aldrig har blivit så glad över en replik från en moderat. Vi är alltså helt överens om att vi ska se till att få stopp på eländet med hyrläkeriet. Det tackar jag särskilt för!

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och välfärds-
frågor*

Anf. 53 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Kristina, för att du lyfter frågan om kompetensförsörjning! Det är en väldigt viktig fråga. Jag är själv sjuksköterska, och jag tillhör dem som har arbetat för en av de stora drakarna. Jag trivdes alldeles förträffligt. Jag har nog aldrig någon gång under min karriär som sjuksköterska haft en så bra arbetsgivare.

Sjuksköterskebristen är enorm. Under de kommande åren kommer vi att behöva rekrytera extremt många sjuksköterskor, framför allt specialist-sjuksköterskor. Hur ser ni på den utveckling som sker, där man sätter köpar i hjulen för de privata vårdföretagen, som faktiskt innebär en möjlighet för oss som vårdpersonal att välja arbetsgivare?

Vi ska nämligen inte glömma att det inte bara är lönen som styr utan faktiskt även hur man trivs på sin arbetsplats. Att ha valfriheten att välja en annan arbetsgivare än den offentliga är väldigt viktigt; det hör man när man talar med våra kollegor. Hur ser du på möjligheten att göra yrkena mer attraktiva när ni försöker ta bort 50 procent av arbetsgivarna?

Anf. 54 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag är också själv sjuksköterska. Jag har jobbat på Örn-sköldsviks sjukhus och väldigt mycket inom äldreomsorgen.

Kompetensförsörjningen är vår tids största utmaning, skulle jag säga. Den hänger samman med många av de andra problem vi ser i dag, både inom äldreomsorgen och inom hälso- och sjukvården.

Jag tror att det handlar mycket om precis det du, Sofia Nilsson, tar upp: arbetsmiljö och trivsel på jobbet. De allra flesta säger sig älska sitt jobb och skulle vilja fortsätta med det, men många väljer att sluta för att de helt enkelt inte står ut med arbetsmiljön. Det handlar om många delar: den närmaste ledningen, att ha tillräckligt många arbetskamrater, att kunna känna sig nöjd med det arbete man har gjort när man går för dagen. När man är för pressad och stressad och ständigt måste springa fortare och fortare känner man sig inte nöjd, och då vill man inte vara kvar.

Anf. 55 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Kristina! Du svarar inte riktigt på min fråga om att vi som arbetar inom vården ska kunna välja arbetsgivare. Om vi inte trivs hos till exempel en offentlig arbetsgivare, varför vill ni försämra eller ta bort möjligheten att välja en som är privat?

Anf. 56 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tänker så här: Om lösningen när det gäller kompetensförsörjningen hade varit privatisering skulle vi inte ha något problem med kompetensförsörjningen i primärvården. Men just i primärvården har vi enorma problem med kompetensförsörjningen.

Så jag tror helt enkelt inte att privatisering är svaret på denna fråga. Jag tror att det är helt andra insatser som måste till: Vi behöver bättre villkor och fler utbildningsplatser, och vi måste lyssna mer till vad vårdpersonalen behöver. De säger sällan att de behöver konkurrensutsättas mer.

Anf. 57 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Låt mig inleda med ett alldeles självklart konstaterande: Vårdens medarbetare är livsviktiga. Hälso- och sjukvårdens medarbetare är dock för få, samtidigt som på tok för många medarbetare vittnar om en ohållbar arbetssituation. Många, ja kanske rent av så många som varannan anställd, funderar på att lämna vården eller omsorgen. Orsakerna till detta är såklart både många och skiftande, men allvarlig och långvarig stress i kombination med en otillräcklig möjlighet till återhämtning och att påverka den egna arbetssituationen tycks vara i hög grad gemensamma förklaringar.

För att korta vårdköerna och för att möta utvecklingen med en åldrande befolkning med ett ökat vårdbehov måste vi få fler att söka sig till vårdyrkena och få fler att både vilja och orka jobba kvar inom hälso- och sjukvården.

Vi moderater har därför presenterat en lång rad förslag för att stärka vårdens medarbetare. Vi har fokuserat på tre huvudområden som jag nu, fru talman, snabbt vill beröra.

För det första vill vi moderater stärka vårdens medarbetare genom bättre arbetsvillkor och bättre arbetsmiljö. Konkret föreslår vi till exempel särskilda lönesatsningar på specialistsjuksköterskor och annan erfaren, kompetent personal som halkat efter i löneutvecklingen.

Vi vill ge personalen ökat inflytande över schemaläggning och arbetstider. Här kan digitala verktyg vara till stor hjälp för att bidra till en bra schemaläggning och minska risken för schemaläggning som strider mot arbetstidslagstiftningen. Digitaliseringens möjligheter är också oerhört centrala för att minska den administrativa bördan och helt enkelt ge vårdens medarbetare mer tid med patienterna.

För det andra vill vi moderater stärka vårdens medarbetare genom bättre utbildning och mer fortbildning. Hälso- och sjukvården är i snabb förändring och utveckling, vilket ställer såväl ökade som förändrade krav på medarbetarna. Vi föreslår därför obligatorisk fortbildning, en nationell modell för betald vidareutbildning och en särskild satsning på fler barnmorskor, för att bara nämna några av våra förslag på detta område.

För det tredje, fru talman, vill vi stärka vårdens medarbetare genom att utveckla ledarskapet och värna mångfalden inom hälso- och sjukvården. Det lokala ledarskapet har stor betydelse för vårdens förmåga att leverera en god vård och för att attrahera och behålla medarbetare. Vi vill därför göra riktade utbildningsinsatser och se över möjligheterna att införa en bred ledarskapsutbildning för framtidens ledare inom vården.

Fru talman! Moderaterna är det parti som tydligast har tagit strid för valfriheten och mångfalden inom vården. Vi är övertygade om att mångfald är bättre än enfald. Både medarbetare och patienter vinner på att ha möjlighet att välja och välja bort vårdgivare och arbetsgivare. Vi vill därför stärka möjligheterna till alternativa driftsformer och öka möjligheten till valfrihet också inom den specialiserade hälso- och sjukvården.

Fru talman! Jag är nyvald ledamot av socialutskottet, och jag ser nu fram emot att tillsammans med mina parti- och alliansvänner jobba hårt för att korta köerna och förbättra svensk hälso- och sjukvård. Det tror jag börjar med att stärka vårdens medarbetare och med en ny moderatledd regering.

(Applåder)

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 58 EBBA HERMANSSON (SD):

Fru talman! Vi har nu nått den tredje och sista dagen för de allmänpolitiska debatterna för den här gången. Den här veckan har riksdagens ledamöter debatterat allt från migration och försvar till bostäder och arbetsmarknadspolitik. Vi har att ta ställning till alla dessa politiska områden – debattera dem, rösta om dem och sedan genomföra dem.

Möjligheten att få göra detta är inget vi ska ta för givet. Att vi får stöta och blöta våra hjärtefrågor med våra meningsmotståndare och lyssna till deras argument är något vi ska hylla i vår svenska demokrati. Det må råda oenighet i den här kammaren i många frågor, men det finns en fråga där jag hoppas att vi alla kan enas. Den handlar om att det mest grundläggande för oss alla är att vi mår bra, såväl på utsidan som på insidan.

Fru talman! Jag kommer att ägna de kommande minuterna åt att prata om just hälsa, närmare bestämt psykisk hälsa.

Jag är nämligen djupt oroad över den framfart den psykiska ohälsan tycks ha haft. Den drabbar människor på de mest fruktansvärda sätt. Som riksdagens för tillfället yngsta ledamot känns det för mig också särskilt relevant att belysa den psykiska ohälsan bland unga lite extra, också av den anledningen att det ofta är i de tidigare åldrarna som insatserna behöver sättas in.

Enligt Socialstyrelsen har andelen barn i åldern 10–17 år som har fått en psykiatrisk diagnos eller fått utskrivet psykofarmaka ökat med över 100 procent under det senaste decenniet. Ökningen bland unga i åldersgruppen 16–24 år är närmare 70 procent. Suicid är numera en av de vanligaste dödsorsakerna i Sverige, inte minst i gruppen män. Fler än 1 000 personer avlider varje år i Sverige på grund av suicid.

Detta är dock inget isolerat svenskt problem. Häromdagen kom tidsskriften *The Lancet* ut med en rapport som visar att den psykiska ohälsan ökar även globalt. Samma rapport konstaterar också att psykisk ohälsa inte bara påverkar människor och samhällen utan också kan orsaka långvarig skada på världsekonomin. Problemen kan faktiskt komma att kosta den globala ekonomin så mycket som 16 000 miljarder dollar mellan 2010 och 2030. Det motsvarar omkring 145 000 miljarder svenska kronor.

Detta kan inte få fortgå. Alltför många personers psykiska hälsa står på spel. Alltför många personers psykiska hälsa är beroende av att vi har politisk vilja och drivkraft. För att komma med lösningar på problem är det dock viktigt att först förstå orsaken till problemens uppkomst. När det gäller psykisk ohälsa är detta ofta extra svårt eftersom smärtan inte syns ut-
anpå. Men bara för att någonting är svårt bör vi inte ta ett steg tillbaka och känna oss besegrade utan snarare göra allt i vår makt för att så många som möjligt ska kunna vakna på morgonen och känna glädje i stället för hopplöshet.

Det krävs fler vårdplatser inom barn- och ungdomspsykiatri. Det krävs kortare väntetider, och det krävs att vi bryter ned det tabu som fortfarande tycks finnas i viss utsträckning.

Fru talman! Det är dags att lyfta frågan om psykisk ohälsa högt upp på agendan, för det borde ligga i allas vårt intresse att de personer vi har fått äran att representera i Sveriges riksdag mår bra. Vi måste ge möjligheter till ett fullgott liv, så att ett avslutat liv aldrig känns som det bättre eller det enda alternativet.

(Applåder)

Anf. 59 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Jag ser mig omkring i riksdagen och vill väldigt gärna passa in. Det är väldigt skönt och tryggt att passa in, men det är inte alltid så lätt. Hur mycket ska jag ändra på mig för att passa i mallen? Och vem är det som bestämmer hur mallen ska se ut? Vad är det som påverkar mig att göra de val jag gör?

I dagens mediasamhälle översköljs vi av mängder av budskap varje dag, inte bara i radio, tv och tidningar och på affischer. Under i princip alla dygnets vakna timmar har vi med oss hela världen i fickformat i form av våra mobiltelefoner. På nästan alla dessa ställen förekommer det reklam.

Reklamens syfte är att påverka oss. Den är ett medel som används i kommersiellt syfte för att få oss att konsumera. Skickliga reklamaktörer producerar mängder av reklam som företag betalar stora pengar för och som vi exponeras för i princip dagligen. Man kanske tror att man inte påverkas av alla reklambudskap som basuneras ut, men vi är bara människor. Det är svårt att stå emot de bilder som målas upp av vad man måste göra, vad man behöver eller hur man ska se ut. Därför vill vi i Vänsterpartiet förbjuda könsdiskriminerande reklam.

Även om reklamens huvudsyfte är att öka efterfrågan på varor och tjänster påverkar den också medvetandet hos mottagaren när det gäller saker som inte alltid har med produkten eller tjänsten att göra. Könsdiskriminerande reklam påverkar förmodligen människors identitet och motverkar samhällets strävan efter jämställdhet.

Reklamerna skapar och upprätthåller stereotypa idealbilder av män och kvinnor. Bilderna är nästan utan undantag retuscherade, vilket leder till att de befäster ett skönhetsideal som inte existerar i verkligheten. Skönhetsideal och objektivering i reklam kan skapa en snedvriden kroppsbild och ge ett lägre självförtroende.

Av en undersökning från 2016 framgår det att drygt varannan person möter reklam i vardagen som upplevs som könsdiskriminerande. Kvinnor, liksom personer i åldern 18–29 år, svarade i högre grad att de ofta möter denna typ av reklam. Unga upplever också i högre grad att den sexistiska reklamen har ökat.

Som det ser ut just nu är varken marknadsföringslagen eller diskrimineringslagstiftningen tillämplig på könsdiskriminerande reklam. I stället är det upp till näringslivet att genom frivilliga åtgärder motverka problemet. Varje år görs omkring 250 anmälningar till Reklamombudsmannen, RO, i Sverige. Om RO anser att ett reklaminslag är könsdiskriminerande får företaget möjlighet att uttala sig om reklamen. Ett utdrag ur anmälan samt RO:s och företagets utlåtanden publiceras därefter på RO:s hemsida. Men det finns inga sanktionsmöjligheter. Det är helt upp till avsändaren att följa de beslut som tagits. Detta tycker vi inte är tillräckligt.

Övriga nordiska länder har redan ett förbud mot könsdiskriminerande reklam. Island är det land som har kommit längst med motverkande åtgärder. Sverige är det enda land som helt saknar reglering och möjligheter till sanktioner på området. Vi tycker att det är dags för Sverige att följa efter sina nordiska grannar.

I Stockholms stad antogs i slutet av förra året etiska riktlinjer rörande utomhusreklam. Där är det meningen att man ska förhålla sig till RO:s riktlinjer. Beslutet har fått kritik, bland annat för att det riskerar att begränsa yttrandefriheten. Yttrandefriheten är till för att skydda yttranden

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

och åsikter, inte kommersiella intressen. I Sverige finns redan lagstiftning mot tobaksreklam, alkoholreklam och reklam som riktar sig till barn, utan att detta hindras av yttrandefrihetsgrundlagen. Det borde inte vara möjligt att gömma sig bakom yttrandefriheten för att legitimera könsdiskriminerande reklam.

Anf. 60 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Som moderat tycker jag att ledamoten Thorbjörnson inte ska behöva passa in. Han ska inte behöva anpassa sig efter normer och sådant utan forma sitt eget liv och göra de val som han själv vill.

Tyvärr är det dock inte denna politik som Vänsterpartiet står för. När det gäller hälso- och sjukvården vill ledamoten Thorbjörnson och hans parti begränsa valfriheten och tvinga människor till enfald i stället för mångfald. Varför står ledamoten Thorbjörnson inte upp för valfriheten och mångfalden om han nu tycker att det är ett problem att man måste passa in i en viss roll?

Anf. 61 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Det viktigaste är inte att man passar in. Men i dagens samhälle överöses vi från alla möjliga håll av budskap som får oss att tro att vi behöver passa in. Det kan vara svårt att alltid värja sig mot dessa budskap. Då kan det vara bra att få en hjälpande hand av någon som kan stötta och styra.

Anf. 62 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Visst är det vackert – en hand som kan hjälpa och styra! Det vittnar tydligt om det väldigt stora avstånd som finns mellan Vänsterpartiet och Moderaterna i svensk politik i fråga om synen på människan, individen och politikens möjligheter och politikens begränsningar. Det är inte politikens roll att gå in och styra och reglera på det sättet.

Jag tycker ändå att ledamoten måste ge en definition av könsdiskriminerande reklam. Vad är det?

Anf. 63 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Det är det som jag sa i mitt anförande. Könsdiskriminerande reklam är sådant som visar stereotypa bilder av människor och individer i samhället. Det är sådant som vi vill motverka. Vi vill att varje människa ska vara fri att göra sitt eget val. Man ska vara fri att vara som man själv vill.

Till exempel har jag ofta fått höra att vi ska låta pojkar vara pojkar och flickor vara flickor. I stället ska vi fokusera på att låta barn vara barn.

Anf. 64 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag vänder mig till ledamoten Thorbjörnson. Jag tycker att det är bra att han lyfter en fråga om könsdiskriminerande reklam i denna debatt. Ledamoten var väldigt tydlig med att det handlar om att passa in. Det handlar om stereotypa normer. Känner man att man inte passar in finns risken att det uppstår psykisk ohälsa, vilket inte är bra.

Man ska vara fri att vara som man själv vill – ja. Där återkommer vi till det som min kollega Johan Hultberg tog upp. Man ska vara fri att vara

som man själv vill, och man ska vara fri att välja. Vi återkommer till valfrihet, möjligheten att välja inom hälso- och sjukvård, som Vänsterpartiet så distinkt är emot i alla former. Varför ska man få välja i detta fall?

Anf. 65 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Vi är inte emot valfrihet, och det är viktigt att varje individ får vara som den själv är och att man inte ska påverkas av omgivningen. Det är viktigt att man, oavsett vilken sexuell läggning man har, vilket kön man anser att man tillhör, hur gammal man är eller vad det nu må vara, har möjligheten att själv välja hur man vill vara och leva sitt liv.

Anf. 66 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det är första gången jag i denna kammare hör en ledamot som representerar Vänsterpartiet säga att man inte är emot valfrihet. Det är någonting som jag ska notera i min kalender, för det tyckte jag var positivt.

Men icke desto mindre hamnar vi i samma fråga igen när det gäller att välja hälso- och sjukvård. Då får man inte göra de valen, enligt Vänsterpartiet.

Anf. 67 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Det är trevligt att man kan glädja sina politiska motståndare. Det får vi väl också anteckna i kalendern.

Jag tycker fortsatt att den könsdiskriminerande reklamen påverkar oss alltför mycket och att vi bör lagstifta så att vi slipper den.

Anf. 68 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Att andas och att äta är grundläggande behov som de flesta av oss har lyxen att ta för givna. Så borde det vara för alla, men för vissa personer med funktionsnedsättning är det i dag tyvärr allt annat än självklart att de får den hjälp som de behöver i fråga om de mest grundläggande behoven.

LSS – lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade – är en rättighetslagstiftning. Det är en frihetsreform som har höjt livskvaliteten för många människor. Inte minst rätten till personlig assistans har gett många en chans att leva som andra.

LSS infördes 1994. För varje år har antalet personer som omfattas av lagen ökat – fram till 2016. Då gav den socialdemokratiskt ledda regeringen i uppdrag till Försäkringskassan att minska antalet assistanstimmar. Konsekvensen har blivit förödande.

Ungefär 1 700 personer med omfattande behov har förlorat sin assistans helt eller fått avsevärt färre timmar. Allt fler personer får dessutom avslag på sin första ansökan. För oss kristdemokrater är situationen fullständigt oacceptabel.

Vi får aldrig glömma att det bakom varje siffra finns en människa, en person som behöver hjälp för att klara sin vardag. Kanske är det ett litet barn med en medfödd funktionsnedsättning som gör att andningen hämmas av slem som samlas i lungorna. Kanske är det en tonåring med autism och utåtagerande beteende som behöver hjälp för att kunna kommunicera

med omvärlden. Kanske är det en kvinna mitt i livet som plötsligt drabbats av en svår stroke eller skadats allvarligt i en trafikolycka.

Fru talman! För dessa personer är myndighetens bedömning av hur många timmar som krävs för hjälp med så kallade grundläggande behov avgörande. Om den totala tiden överstiger 20 timmar per vecka har man rätt till assistans via Försäkringskassan.

Tänk er en person som har så svårt att tugga och svälja att näringen behöver tillföras via en sond! Personen behöver hjälp med hela processen, som kanske tar 15–20 minuter. Men dagens tuffare bedömning tar inte hänsyn till hela den tid som proceduren tar. Nej, i stället bryts processen ned i delsteg, och bara de moment som anses vara integritetskänsliga eller av mycket privat karaktär räknas som grundläggande behov. Att koppla på och av sonden räknas vanligtvis som ett grundläggande behov, däremot inte tiden då näringen förs genom sonden. Det är det steg som faktiskt tar längst tid.

Effekten av den striktare bedömningen är att antalet assistanstimmar minskar, ofta till strax under 20 timmar. Det medför att den beviljade assistanstiden i praktiken inte räcker till för att utföra insatsen – detta trots att hjälpbehovet ofta har sett precis likadant ut under flera år, kanske under hela livet. Det är bara myndighetens bedömning som är förändrad.

När drabbade och anhöriga påpekar det orimliga i nedskärningarna möts de ofta av orden: Att insatsen inte går att utföra i praktiken är ingenting som vi kan ta hänsyn till i vår bedömning.

Den akuta LSS-krisen pågår här och nu. För varje dag som går är det ännu fler liv och familjer som trasas sönder. Syftet med LSS var att ge många människor rätt att leva, inte bara överleva. Men i dag har vi i stället en situation där många måste föra en kamp mot myndighetsbeslut för rätten att överleva. Det är en situation som vi kristdemokrater inte kan acceptera vare sig som företrädare i politiken eller som medmänniskor.

Fru talman! Det är uppenbart att åtgärder krävs omgående för att hjälpa de personer som har hamnat i kläm. Det är därför glädjande att alla partier, från vänster till höger, under valrörelsen lovade att vidta åtgärder mot krisen. Min önskan och vädjan till alla ledamöter i socialutskottet är därför att vi ska kunna enas runt det utskottsinitiativ som vi kristdemokrater har lagt fram för att driva LSS-frågan i den riktning som alla partier nu har sagt sig vilja göra. Låt oss tillsammans göra vad vi kan för att lösa den akuta krisen, för de drabbade kan inte vänta längre!

Anf. 69 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Pia Steensland, för din beskrivning av LSS! Vi delar din syn när det gäller att LSS behöver reformeras. Vi delar din syn när det gäller att de som har behov av stöd, hjälp och service ska få det. Vi delar din syn när det gäller att åtgärderna brådskar. Däremot delar jag inte din syn på historieber beskrivningen.

LSS-timmarna började minska redan 2008, 2009. Då var det alliansregeringen som styrde. Alliansregeringen beställde då en utredning, för man såg samma problematik med den juridiska tolkningen som vi ser i dag eller som vi såg för ett par tre år sedan. Ni gjorde ingenting.

Den S-ledda regeringen har tagit flera initiativ och beslut. Dessutom har vi som ambition att en gång för alla rätta till lagstiftningen. Hur tänker Pia Steensland att LSS ska se ut framöver?

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 70 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist! Vi ser en kraftig, dramatisk förändring efter 2016 när Socialdemokraterna gav direktiv till Försäkringskassan att minska assistanstimmarna, och vi ser inte att den utredning som pågår har ingången att faktiskt återställa den akuta kris som pågår här och nu.

Vi måste på allvar komma till rätta med detta och se till att assistansen fungerar i praktiken. Man kan inte bara teoretiskt ge assistanstimmar, utan man måste se till att det går att genomföra i praktiken. Vi kan inte passivt stå och se på, utan vi måste se till att de här människorna får den hjälp de behöver.

Anf. 71 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Pia Steensland, för ditt svar! Jag vill bara understryka att vi har en jättestor pågående utredning som jag vågar påstå tittar på allt. Den presenteras om drygt två månader, så jag förstår inte riktigt varför Kristdemokraterna har lagt ett initiativ om att utskottet ska titta på frågan snabbare. Hur ska vi kunna göra det med de resurser som finns på kansliet när vi har utrett frågan i två år?

Låt oss i stället gemensamt ta en seriös diskussion när utredningen är klar.

Anf. 72 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist! Det handlar om två olika saker. Vi ser inte att utredningen har till uppgift att lösa de akuta effekterna. Ingången i utredningen var ju att spara pengar på assistansen, även om det nya direktivet säger att vi ska utgå från nuvarande nivå, som är en kraftig sänkning i sig.

Socialstyrelsen visade i sin rapport redan i december, för snart ett år sedan, att barn inte får den hjälp de behöver. Vi måste rädda dem här och nu.

Anf. 73 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Blir man sjukskriven sjunker inkomsten avsevärt, och pengarna på kontot kan ta slut ganska fort. Får man dessutom avslag, trots att man är sjuk, kan man bli fattig även om man arbetat i många år.

Jag kom i kontakt med många sjukskrivna i mitt tidigare arbete som sjukpenninghandläggare. Nu när julen närmar sig påminns jag om några av de svåraste samtal jag hade. Det var föräldrar som hade förklarat för sina barn att det inte blev några julklappar men som uppgivet frågade mig hur de skulle kunna förklara varför det inte ens fanns pengar till julmat och hyra.

Fru talman! Jag har sett ojämlikheten i vårt land. Jag har sett utsattheten på nära håll, och jag avskyr det.

Som socialdemokrat står jag för att den som är sjuk inte ska behöva bli fattig dessutom. För mig handlar det om att omfördela resurser, och det

handlar om jämlikhet. En fungerande sjukförsäkring är grundläggande för ett välfärdssamhälle. När sjukförsäkringen inte fungerar kan man tvärtom räkna med att ojämlikheten ökar.

Fackliga företrädare och sjukskrivna personer som jag möter vittnar om problemen inom sjukförsäkringen. Det är sjukskrivna som hamnar mellan stolarna när Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inte ens har samma definition av arbetsförmåga. Det handlar om tidsbegränsningarna i rehabiliteringskedjan som ger avslag med hänvisning till normalt förekommande, nästan påhittade arbeten. Det är avslag som ökat till följd av målet om högst 9,0 dagar. Lägg därtill oron, otryggheten och sjuknärvaron som gör människor sjukare. Så ska det inte vara.

Det var den dåvarande alliansregeringen som 2008 införde rehabiliteringskedjan och den bortre tidsgränsen som utförsäkrade sjuka efter två och ett halvt år. Skulle Moderaterna få makten vill de behålla rehabiliteringskedjan, återinföra den bortre tidsgränsen, sänka sjukpenningen, ha siffermål och införa ytterligare en karensdag. De gör detta av ideologiska skäl. De väljer skattesänkningar före välfärd.

Av helt andra ideologiska skäl behöver vi bryta det högern en gång skapade. Den rödgröna regeringen avskaffade snabbt den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen och höjde det mycket eftersatta taket för sjukpenning. Det var rätt att göra. Men sedan har det gått rätt långsamt. Vi hade en minoritet i riksdagen under förra mandatperioden. Högern ville fortsätta på sitt gamla spår, så det fanns helt enkelt inte lagstiftningsstöd inom området. Det var ett problem, men vi måste ändå försöka.

Sverige har testat det nuvarande regelverket i några år nu. Vi vet vad som inte fungerar, så nu kan vi ta chansen att förändra det. Jag är helt övertygad om att Socialdemokraterna är det parti som kan driva igenom den välbehövda förändringen i sjukförsäkringen, helt enkelt därför att vi står upp för jämlikhet och en stark välfärd.

Mot slutet av mandatperioden tillsatte regeringen en utredning som ska se över problemen i sjukförsäkringen och lägga fram skarpa förslag. Jag hoppas att förslagen får stöd i riksdagen, men oavsett vilket tror jag att frågan behöver läggas fram så att det blir tydligt var partierna står.

Fru talman! Sjukdom kan drabba precis alla. När trygghetssystemen inte fungerar drabbas alla, och allra mest drabbas de som har det svårast i vårt samhälle.

Politik som gör verklig skillnad i människors liv kräver modiga politiker som vågar ta tuffa beslut. Låt oss besluta att inte låta den som blir sjuk också bli fattig.

(Applåder)

Anf. 74 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Tack, Sultan Kayhan, för att du lyfter en väldigt viktig fråga! Vi ser ju en stor problematik när det gäller sjukskrivningar och hur Försäkringskassan hanterar våra sjukskrivna i dag.

Inspektionen för socialförsäkringen påpekade senast i går att Försäkringskassan avslår alltför många sjukskrivningsintyg på ett sätt som inte är rättssäkert. Man kan fundera över hur Socialdemokraterna tänker sig att rättssäkra sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocesser ska kunna bedrivas om den egna myndigheten inte kan bedriva en rättssäker verksamhet.

Anf. 75 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Tack för en relevant fråga! Jag tror att regeringen kommer att titta på det här, för det är ändå en väldigt allvarlig och viktig fråga.

Det jag tänker på är att det här inte var det enda som kom fram. Det som också kom fram var att i och med att man har infört ett mål på 9,0 dagar har tillämpningen av den rådande lagstiftningen blivit mer strikt. Det har vi sett. Och den lagstiftningen införde ni i Alliansen när ni hade makten. Det grundläggande problemet, som jag ser det, är fortfarande den lagstiftning som vi inte har kunnat ändra på i och med att det inte fanns stöd för det i riksdagen under den förra mandatperioden.

Ni har sagt att ni ändå vill behålla det regelverket. Ni vill också återinföra tidsbegränsningen i sjukförsäkringen. Tror inte Elisabeth Björnsdotter Rahm att även detta är grunden till en rättsosäker handläggning av Försäkringskassans arbete?

Anf. 76 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Den bortre tidsgränsen är någonting som vi har diskuterat ett antal gånger. Nu är den borttagen, och jag ser inte det som annat än symbolpolitik som innebär att du kan vara sjukskriven hur länge som helst. Det finns inget stoppdatum för hur länge din sjukskrivning kan pågå.

Sverige har ett av de mest generösa trygghetssystemen, och det ska vi vara stolta över. Men man kan inte göra som Socialdemokraterna och ge regleringsbrev till Försäkringskassan som innebär att vi sänker sjukskrivningstalen genom att neka alla sjukskrivning.

Anf. 77 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! När den bortre tidsgränsen fanns var det nästan 90 000 sjuka personer som blev utförsäkrade, bara för att deras dagar i sjukförsäkringen hade tagit slut. Det var inte människor som inte ville arbeta, utan de var för sjuka för att arbeta. Det är inte rätt om man vill ha en sjukförsäkring som ska vara en trygghet när livet vänder.

Försäkringskassan kan aldrig göra människor friska. Det är arbetsgivarens och sjukvårdens ansvar.

Anf. 78 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Tack, Sultan Kayhan, för att du drar igång en intressant debatt!

Borgarna tog bort stupstocken, och det var bra. Många inom högern säger ibland att sjukförsäkringen är ett bidrag, men den är en försäkring. Den ska täcka det som händer när du blir sjuk.

De senaste fyra åren har ni tyvärr lagt fram sparförslag på Försäkringskassan, det vill säga att skära ned till nio dagars sjukskrivningstid. Jag har träffat hur många personer som helst som har blivit utförsäkrade från sjukförsäkringen. De har fått gå till Arbetsförmedlingen, för att där få höra att de inte kan arbeta eftersom de är för sjuka. Jag har träffat många läkare som har skrivit helt sakinriktade sjukintyg. De läkarintygen har blivit ifrågasatta av Försäkringskassan. Det har också varit ett problem. Detta har satt många människor på pottkanten – de har helt enkelt blivit fattiga.

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och välfärds-
frågor*

Anf. 79 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Jag fick inte någon riktig fråga, men jag tänkte försöka kommentera några saker som Karin Rågsjö tog upp.

Det är fel att kalla det för sparförslag. Försäkringskassan har aldrig fått ett sparförslag. Däremot har Försäkringskassan fått en inriktning som har lett till olika saker, men att kalla den för ett sparförslag är felaktigt. Det är något helt annat. Försäkringskassan har aldrig fått det uppdraget.

Sedan var det frågan om mängden kommunikationsbrev som har ökat från Försäkringskassan till läkare. Jag håller med om att det är ett stort problem. Det handlar om flera olika saker, och jag väckte en motion i frågan under förra mandatperioden. Det handlar dels om regelverket, att det har blivit en striktare bedömning, dels om att man kanske inte alltid vet hur sjukförsäkringen fungerar.

Läkarutbildningen är sexårig, och under den tiden får läkarna ungefär en halv dags utbildning i sjukförsäkringen. Det är inte rimligt om man ska arbeta med att sjukskriva, rehabilitera och behandla människor.

Anf. 80 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Ja, Sultan Kayhan, det var lite fräckt att inte ge dig en direkt fråga.

Visst är det så att den inriktning som den socialdemokratiska regeringen gav innebar att många människor faktiskt slogs ut från sjukförsäkringen.

Hur tror Sultan Kayhan att de nya direktiven blir? Hur ser ni socialdemokrater på sjukförsäkringen som en försäkring för när du blir sjuk, så att du inte också ska känna stress över att du kommer att bli fattig?

Anf. 81 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det är faktiskt svårt för mig att svara på vad regeringen kommer med nu. Men jag önskar att vi ska ta tag i de problem som finns, och det är därför som jag har startat diskussionen i dag.

Det finns problem i sjukförsäkringen. Som Karin Rågsjö vet har vi inte haft majoritet i riksdagen för att kunna lagstifta i frågorna, men jag anser att vi måste göra vårt bästa. Det handlar om människor som lider och människor som inte känner trygghet när de får det svårt.

Anf. 82 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Vi är alla olika och har olika behov. Vi tycker och tänker olika, och vi tycker om olika saker. Det jag med korta ordalag försöker beskriva är att vi alla är olika individer och ska betraktas och behandlas som olika individer. Detta gäller inom de flesta områden förutom det område som är ett av de viktigaste, nämligen skola, vård och omsorg.

Är det verkligen staten och kommunen som ska bestämma var dina barn ska gå i skolan, vilket äldreboende du ska bo på när du inte klarar av att bo i eget boende längre och vem som ska komma hem till ditt hem och utföra hemtjänst? Lagen om valfrihetssystem är snart tio år gammal, och fortfarande har endast lite drygt hälften av landets kommuner börjat tillämpa den.

Under förra mandatperioden gick den dåvarande rödgröna regeringen Vänsterpartiet till mötes, allt för att få igenom sin budget. Priset som regeringen betalade var tillsättandet av en utredning under Ilmar Reepalus ledning med uppdrag att stoppa de så kallade vinsterna i välfärden. Utredningen var tänkt att sätta stopp för alla möjligheter att välja skola, vård och omsorg. Vi skulle vara tillbaka i en ordning där stat och kommun skulle ha egen makt som utförare och där alternativ inte skulle tillåtas. Denna utredning har fått massiv kritik av de flesta remissinstanser då den är fördömande för alla aktörer med annan driftsform som verkar inom skola, vård och omsorg.

Hela utredningen är en tankevrupa, och den visar med stor tydlighet att det är ideologin som är ledstjärnan – inte ett verklighetsförankrat utredningsunderlag.

Fru talman! Den dåvarande rödgröna regeringen stödde många av sina uttalanden på opinionsundersökningar som påstods visa en överväldigande majoritet för vinstbegränsningar inom skola, vård och omsorg. Som man ropar får man svar. Vänder man i stället på frågan och undrar om den svenska befolkningen vill ha valmöjligheter inom skola, vård och omsorg, om det är viktigt med bra kvalitet, blir svaret ett helt annat.

Vi kan inte fortsätta att neka våra medborgare rätten att välja utförare inom äldreomsorgen, rätten att välja var barnen ska gå i skola och rätten att bestämma vem som ska komma hem till det egna hemmet och utföra hemtjänst. Kvalitet måste vara ledordet, inte driftsform. Vi måste låta människor själva ta ansvar och välja. För att kunna ställa krav på kvalitet krävs likvärdigt kravställande på alla verksamheter, oavsett driftsform.

En annan viktig fråga är att vi måste ställa krav på att alla verksamheter oavsett driftsform har en ekonomi i balans. En relevant fråga blir då: Varför? Varför talar vi inte om förluster i välfärden? Det är ett betydligt större och allvarigare problem. Varför ska vi tillåta att verksamheter inte kan hålla budget och att vi får lägga alltmer av våra skattepengar på verksamheter som inte har en ekonomi i balans?

Fru talman! Att ta ansvar för våra skattekonor är något som borde gälla alla som arbetar inom sektorer som finansieras av våra skattemedel. En majoritet av dem som arbetar inom skola, vård och omsorg är kvinnor. Vid införandet av lagen om valfrihetssystem ökade möjligheterna för kvinnligt företagande i landets alla kommuner. Fler arbetsgivare ger ökad valfrihet och skapar större rörlighet på arbetsmarknaden.

Sverige behöver fler företag, och Sverige behöver fler skattebetalare. (Applåder)

Anf. 83 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det Elisabeth Björnsdotter Rahm beskriver innebär att det inte finns någon valfrihet alls i övriga Europa. Det finns inget land som har så generösa regler för vinstuttag inom välfärden som Sverige har. Vinstlobbyisterna säger att vinster i välfärden är en förutsättning för att människor ska kunna välja vårdcentral och skola. Men valfrihet mellan olika offentliga och privata utförare kan finnas även utan vinstjakt, inte sant? Så är det i många länder, men i Sverige finns också vinstjakten.

Utredningen har tagit fram förslag på hur vinstjakten ska hanteras, och där föreslås inte heller att valfriheten ska försvinna. Frågan är inte om valfriheten ska vara kvar utan om det ska vara medborgarnas eller företagens valfrihet som ska värnas.

Anf. 84 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Det här blir en ideologisk debatt igen.

Jag tror inte att svenska medborgare i dag förstår innebörden av den fruktansvärt destruktiva utredning som Ilmar Reepalu har lagt fram. Det handlar inte om vinstjakt, utan det handlar om en total utplåning av alla verksamheter inom alternativa driftsformer.

Det låter så fint att det ska skattas på operativt kapital. Vem vet vad operativt kapital är i dag? Ingen. Därför låter det jättefint. Det handlar inte om vinstjakt, utan det handlar om att driften av ett företag beror på nöjda kunder och nöjda patienter. Om du inte kan leverera bra vård och omsorg har du inget företag över huvud taget att hantera.

Det här är en fråga som kommer att handla om kvalitet, inte driftsform.

Anf. 85 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Nöjda aktieägare kan man se i Capio och nu i det franska företaget. Det rullar vidare.

Elisabeth Björnsdotter Rahm pratar om svenska folket som om de vore lite – ursäkta – mindre begåvade när hon säger att de inte förstår frågorna de svarar på. Herregud! I den senaste undersökningen ville 70 procent inte ha den här typen av vinstjakt. Men vi har sett så mycket lobbning här i riksdagen. Det är så många papper, böcker och så vidare som har kommit in från lobbyföretagen. Där har man verkligen ingen gräns när det gäller den här typen av aktieutdelning.

Anf. 86 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Det är hårda ord när vi pratar vinstjakt. Jag pratar kvalitet som den största ledstjärnan. Utan kvalitet har vi absolut ingen som helst verksamhet att driva.

Jag driver och äger en hälsocentral i rödaste Västerbotten och kan med egen erfarenhet vittna om att det är kvalitet som är ledstjärnan. Annars skulle vi inte kunna driva verksamhet som vi gör i dag. Det handlar inte om vinstjakt. Det handlar om nöjda patienter och bra vård.

(Applåder)

Anf. 87 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Den psykiska ohälsan är ett växande folkhälsoproblem. Vi ser att besvär som oro, ångest och sömnsvårigheter ökar inom samtliga åldersgrupper och har gjort så de senaste 20 åren. Varannan svensk riskerar att drabbas av psykisk ohälsa vid något tillfälle under sin levnad, och antalet sjukdomsfall relaterade till psykiska sjukdomar har näst intill fördubblats på bara några år.

Samhällets totala kostnader för psykisk ohälsa uppskattas vara 135 miljarder kronor årligen. Vi kan därmed konstatera att det är en allvarlig och kostsam situation och utveckling som vi står inför och har att hantera.

Fru talman! Psykisk ohälsa är ett brett och komplext område. Därför kommer jag i dag att lyfta fram den psykiatriska vården och några förbättringsåtgärder som vi anser vara relevanta i nuläget.

I första hand behöver vi verka för att stimulera åtgärder som aktivt för utvecklingen av nya metoder och arbetssätt inom psykiatrin framåt. Vi ser i dag att framgångsrika forskningsprojekt prisas för sina goda effekter, samtidigt som landstingens olika förutsättningar och resurser sätter stopp för att innovativa arbetssätt prövas eller implementeras i den ordinarie verksamheten. Med anledning av detta finns det skäl att se över hur vi kan aktualisera kunskapsstödjande och samordnande insatser. Vi behöver också utreda hur vi kan motverka skillnader och skapa mer jämlika förutsättningar för landstingen att utveckla sina verksamheter och möta de behov som är aktuella.

För att upprätthålla god, kvalitativ vård behöver psykiatrin vara i linje med aktuell forskning och den senaste kunskapen. För kontinuitet i denna avgörande utvecklingsprocess krävs det stimulans för att stödja projekt som avser att verka för just detta.

Fru talman! Vi behöver en ny inriktning där modernisering och innovation blir utgångspunkt för högkvalitativ psykiatrisk vård i Sverige. Det finns goda skäl att utreda huruvida en nationell samordning av kunskapsstödjande och stimulerande insatser kan stärka förmågan att hantera den ökande psykiska ohälsan i Sverige på ett fördelaktigt sätt.

Sverigedemokraterna avser med anledning av det jag nu anfört att lyfta upp denna mycket viktiga fråga för vidare behandling.
(Applåder)

Anf. 88 MATS WIKING (S):

Fru talman! En av de mest avgörande faktorerna för att ett land ska kunna utvecklas är hur folkhälsan i landet ser ut.

För mig som socialdemokrat är det oacceptabelt att det är ekonomin, var man bor eller vilket kön man tillhör som avgör vilken hälsa man har. Jag anser att vi behöver ta tag i de stora och växande hälsoklyftorna som finns i Europa, även i Sverige. Vi måste skapa jämlik hälsa för alla. Vi måste skapa rättvis folkhälsa. Det är bara så vi kan skapa hållbar samhällsutveckling socialt, ekonomiskt och ekologiskt men också demokratiskt.

Det avgörande för god och jämlik folkhälsa är inte bara vilken mat vi äter eller hur mycket vi motionerar. Det är vårt deltagande i samhället, vilken utbildning vi har, vilken inkomst och vilka ekonomiska möjligheter vi har och hur vår boendemiljö ser ut. Det är också tillgängligheten till samhällsservice – i livets alla skeden, inte minst när vi behöver det som mest. Men kanske viktigast av allt är att ha en känsla av sammanhang och tillgång till nära vänner och familj, sådana som man kan ringa när man känner sig utsatt och i nöd.

Susan Pinker, en känd psykolog, har undersökt hur det kommer sig att befolkningen i en by på Sardinien lever så länge. Hon har kommit fram till att en av de absolut viktigaste faktorerna är att ha ett nära nätverk som bryr sig om en och tar hand om en. När vi pratar folkhälsa är det faktiskt viktigare än både att motionera och att äta rätt.

Vi måste ta de här faktorerna på allvar, och som politiker i Sveriges riksdag kan vi göra någonting åt detta. Vi kan påverka genom lagstiftning, genom att förbättra förutsättningarna för kommuner och landsting via förskola, skola och vård och omsorg – som debatterats rätt mycket här i dag – men också genom att skapa bra förutsättningar för stadsplanering genom dialog med medborgare och genom att stärka föreningslivet.

Därför är jag stolt över det beslut som riksdagen fattade i juni om att vi ska ta bort glappet i folkhälsan inom en generation. Jag tror att vi var politiskt överens om det i riksdagen.

Därför är det också bra att Agenda 2030 specifikt tar upp folkhälsan som avgörande för utveckling. Både globalt och lokalt måste vi ge folkhälsan högsta prioritet. Gör vi inte det skapar vi ett instabilt samhälle. Vi skapar klyftor och utanförskap. Det är en utmaning för oss politiker och kräver modiga politiska ställningstaganden.

Därför är jag stolt över den trygghetssatsning – den största i modern tid – som den S-ledda regeringen gjort. Det är ett sätt att ta tag i de problem som finns i samhället.

Vi Socialdemokrater har i regeringsställning gjort förstärkningar för barn och ungdomar och äldre för mer jämlik vård och omsorg och för mer jämlik utbildning, som är en väg mot bättre folkhälsa.

Att fler svenskar går till jobbet och att vi stärker tryggheten i samhället påverkar också folkhälsan positivt. Vi vet att välmående medborgare deltar i och litar på samhället. De ställer sig inte utanför, och de lockas inte av antidemokratiska krafter. De värnar om klimatet och skapar tillväxt i vårt samhälle.

Kort sagt: Det är bråttom nu att stärka folkhälsan för alla. Lyckas vi med det skapar vi samtidigt hållbarhet och social, ekonomisk och demokratisk tillväxt i Sverige.

(Applåder)

Anf. 89 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Vi får det allt bättre, men allt fler mår sämre. Det är en komplex paradox.

Den psykiska ohälsan är omfattande, och jag är övertygad om att det är en av våra ödesfrågor. Ungefär 1 miljon svenskar i arbetsför ålder lider av någon form av psykisk ohälsa.

Under mina åtta år i Region Skåne har jag mött många människor i vården som arbetar med att få människor att må bättre. Det är primärvården, BUP, ungdomsmottagningarna, psykiatrin och alla privata och offentliga utförare som arbetar med exempelvis KBT och psykoterapi. I kommunerna är det bland annat socialtjänsten och skolan, främst elevhälsan, som har en viktig roll att fånga upp och förebygga psykisk ohälsa.

Idéburen sektor, som ibland glöms bort, tycker jag ska nämnas särskilt. Här kan Mind nämnas som en av de organisationer som tar stort ansvar och gör ett fantastiskt jobb.

Det finns också goda exempel på arbetsgivare som jobbar med både förebyggande tidiga insatser och med rehabilitering. Bilden är samstämmig bland dem som jag har träffat som arbetar med psykisk ohälsa. Trycket är hårt, fler behöver hjälp, köerna ökar och det är ett stort problem att kommuner, landsting och andra aktörer inte kan hjälpa alla dem som mår dåligt. Då är frågan: Vad kan och bör vi göra nationellt?

Fru talman! Vi moderater har ett antal konkreta förslag, och jag tänkte nämna sex av dem här i dag.

För det första gäller det köerna, som vi har diskuterat tidigare i dag. Köerna till BUP är långa. Därför vill vi rikta 500 miljoner av kömiljarden, som vi vill återinföra, till just BUP.

För det andra vill vi förtydliga och återinföra den förstärkta vårdgarantin som fanns inom barn- och ungdomspsykiatrin. Den togs bort av förra regeringen.

För det tredje måste samarbetet mellan alla aktörer stärkas, mellan psykiatrin och den övriga vården, skolhälsovården, i vissa fall missbruksvården och socialtjänsten. Vi moderater vill dessutom öka samarbetet med den idéburna sektorn.

För det fjärde behövs det en nationell strategi för psykiatrin. Det skulle ge förutsättningar för en mer jämlik vård i landets alla regioner och lands-ting.

För det femte behöver vi, precis som inom övriga vården, stärka kontinuiteten inom psykiatrin. Att få träffa en och samma vårdkontakt ökar tryggheten för patienten, och det ökar också kvaliteten.

För det sjätte och slutligen vill vi satsa mer på att förebygga självmord och kraftigt öka resurserna till forskningen inom det här området. Rent konkret vill vi fördubbla anslagen till Nationellt centrum för suicidforskning.

Vi moderater tar den ökande psykiska ohälsan på stort allvar, på det stora allvar som behövs. Det brådskar att ta tag i det faktum att allt fler mår dåligt. Låt oss göra detta tillsammans.

(Applåder)

Anf. 90 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Den socialdemokratiskt ledda regeringen har de senaste fyra åren vänt budgetunderskott till överskott, minskat arbetslösheten och betalat av på statsskulden, samtidigt som vi har investerat i välfärden. Vi vill att Sveriges ekonomiska styrka ska komma alla till del. För oss går det före skattesänkningar för de rika och välbärgade.

Vi socialdemokrater har alltid prioriterat bygget av det gemensamma starka samhället. När tiderna förändras behöver även välfärden följa med i utvecklingen. Därför har vi socialdemokrater genom åren bland annat infört längre semester, pappamånader och för första gången sedan 2006 även höjt barnbidraget. Syftet med den ekonomiska familjepolitiken är bland annat att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn.

Fru talman! Vi har en generös föräldraförsäkring, en förskola som alla har råd med och en utbyggd fritidsverksamhet. Trots detta ser vi att risken för sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa är högre bland föräldrar som jobbar än i andra grupper. Och vi har i dag hört väldigt mycket om psykisk ohälsa.

Den psykiska ohälsan tenderar att komma när man blir stressad och kraven blir för höga. Man får svårt att få vardagspusslet att gå ihop. Många föräldrar känner sig dessutom tvungna att gå ned i arbetstid för att få en dräglig vardag. Det är inte en hållbar utveckling. Därför vill vi socialdemokrater fortsätta att underlätta för föräldrar som arbetar, bland annat genom att införa en extra familjevecka.

För många arbetande föräldrar är det svårt att ta ledigt, inte minst för ensamstående och i yrkesgrupper där man inte kan ta ledigt hur som helst.

Vi socialdemokrater vill införa en extra familjevecka där vårdnadshavare för barn 4–16 år får fem dagar var att disponera. Ensamstående föräldrar får tio dagar per år att kunna ta ut vid ledigheter, lov eller exempelvis planeringsdagar. Vi vet att det skulle hjälpa och bidra till en avlastning som gör stor skillnad för familjer i allmänhet och för ensamstående föräldrar i synnerhet.

En extra familjevecka gör det lättare att kombinera arbetsliv med familjeliv, för vi vet också att de allra flesta arbetande föräldrar som riskerar att bli sjukskrivna på grund av stress och psykisk ohälsa är kvinnor. Det är oftast ensamstående kvinnor – kvinnor som vill arbeta men som också vill vara goda föräldrar för sina barn.

Fru talman! Om vi menar allvar med att minska orättvisor, minska segregationen och ha ett starkt samhälle måste vi fortsätta att ge incitament som bidrar till en förändring som gör en positiv skillnad för dem som behöver det. Och alla barn behöver sina föräldrar. Det här är en god satsning som bidrar till mindre stress och mer familjetid, något som varje familj mår bra av.

Menar vi allvar med att ta krafttag mot kriminalitet och utanförskap är det en god idé att kraftsamla kring just detta, att ge varje barn tid med sin familj. Det är där tryggheten grundläggs.

En extra familjevecka är ett steg i rätt riktning mot ett samhälle där tiden räcker till, där närvaron ökar och sjukskrivningarna minskar. Det hör ihop, och det är vårt jobb att ta fram verktyg som hjälper och stärker. Det här förslaget gör just detta.

(Applåder)

Anf. 91 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Nu står vi här, Kadir och jag, gamla grannar men på varsin sida.

Fru talman! Kadir, i det här fallet som representant för Socialdemokraterna, tar upp den extra familjeveckan. Familjeveckan ska liksom vara steget för att bryta segregationen. Men, fru talman, Sverige är inte så vackert som det ser ut. Det går bra för stora delar av Sverige. Men faktum är att för första gången i Sverige är fler utlandsfödda, personer med invandrarbakgrund, arbetslösa än infödda svenskar.

Om Socialdemokraterna hade lagt kraft på att bryta segregationen på riktigt i stället för att låsa fast människor, främst kvinnor, i en förlängd föräldraledighet hade vi kunnat tala om hur vi bryter segregationen på riktigt.

Sverige behöver inte fler föräldraledighetsdagar. Vi behöver bryta segregationen på riktigt, och det gör inte ni.

Anf. 92 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Ja, Arin Karapet, vi är nu här i den här fina salen tillsammans.

Jag håller med om att ojämlikheten har ökat. Den ökade faktiskt när ni styrde det här landet, under allianstiden.

Vi har stora utmaningar i landet, speciellt här i Stockholm. Jag kan berätta för dig, Arin Karapet, något som du säkert inte missat. I dag har vi 250 000 fler människor som går till ett arbete, och många av dem är utrikesfödda. Vi har också sett till att även de nyanlända till vårt land snabbare kommer in på arbetsmarknaden, och detta tack vare den arbetsmarknadspolitik som Socialdemokraterna fört.

Den extra familjeveckan är något som gör att föräldrarna ska kunna ha lite extra tid med sina barn, för barnen behöver också sina föräldrar.
(Applåder)

Anf. 93 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Men, Kadir, sanningen är att det är väldigt många barn som inte ser sina föräldrar gå till ett arbete. Det är ett ännu större problem. Vi har alltså ett samhälle där barn växer upp och ärver sina föräldrars utanförskap.

Ni höjer skatten för låginkomsttagare och höjer bidragen, det vill säga ni minskar incitamentet att gå från bidrag till arbete. Ni är emot att införa ett bidragstak.

Det ska alltid löna sig att ha ett arbete, för ett arbete är mer än en inkomst. Det ger en form av självkänsla och gör att man kan stå på egna ben. Ni är emot alla typer av denna politik.

Anf. 94 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Jag blir lite förvånad när Moderaterna kallar detta bidrag. Det är en försäkring som alla har rätt att använda. Det är frivilligt, inte obligatoriskt.

Detta ger föräldrar, vårdnadshavare, en möjlighet att få mer tid med sina barn. Varför motsätter sig Moderaterna att löntagare får mer tid med sina barn?

(Applåder)

Anf. 95 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman och kära lyssnare! I Sverige har vi många nollvisioner. Vi har en nollvision mot att människor cyklar utan hjälm. Vi har en nollvision mot dödsolyckor i trafiken. Vi har en nollvision mot att människor ska ta livet av sig. Men att tre personer dör i överdoser varje dag i Sverige, två män och en kvinna, har vi ingen nollvision mot. Vi har den näst högsta dödligheten i överdoser bland narkomaner i hela EU, men det talar få om.

Förra året talade vi mycket om de förfärliga och ohyggliga dödsskjutningarna i Sverige. Under 2017 var det 43 personer som miste livet när de sköts ihjäl på öppna platser. Det är en ökning med 500 procent på bara tolv år. Detta är självfallet fruktansvärt och något vi bör tala om. Det var dock få som talade om att bakom varje dödsskjutning låg narkotikauppgörelser, själva roten till att folk skjuts ihjäl.

I USA, kanske världens rikaste land, sjunker medellivslängden för första gången i historien. Det beror på att missbruk av opioider är den vanligaste dödsorsaken hos personer under 50 år. Man räknar med att 2 miljoner amerikaner är beroende av olika droger.

De senaste åren har 349 personer i Sverige dött av överdoser av opioider, där den vanligaste är fentanyl. Denna drog finns i 1 500 varianter och är 20–4 000 gånger starkare än heroin. Ändå har över 250 000 fått detta utskrivet av läkare. Om detta talar vi sällan.

Förra året larmade krogpersonalen i Stockholm länsstyrelsen om narkotikasituationen. Man var bekymrad. Då lät STAD göra en undersökning bland restaurangpersonal, och den visade att på de 160 restauranger där personal intervjuades hade var tredje kroganställd använt narkotika. I gruppen under 24 år hade så många som varannan använt narkotika.

Polisen vittnar om att det i Stockholm är billigare att köpa heroin än alkohol.

Under många år hade Sverige en politisk enighet och ett engagemang för visionen om ett narkotikafritt samhälle. Den visionen verkar inte finnas längre. Vi har avskaffat de särskilda narkotikapoliser och krogkommisioner som fanns tidigare, och tullen har otillräckliga resurser. Vi har gett dem som säljer narkotika liberalare straff, och det krävs dubbelt så mycket narkotika för att dömas för grova brott. Vi kan inte familjeklassificera narkotikapreparat i Sverige, vilket man kan i andra länder. På våra LVU- och LVM-institutioner flödar det av narkotika.

Fru talman! Jag är djupt bekymrad över att vi inte har en nollvision mot narkotikadödlighet i Sverige.
(Applåder)

Anf. 96 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Kul att se dig i riksdagen, Kristina!

Jag håller helt med dig om att vi borde ha en nollvision mot narkotikadödlighet. Jag har lyft dessa frågor flera gånger, men vi har lite olika ingång i detta, tror jag.

Vad ska polisen satsa på? År 2016 gällde 1,4 procent av lagföringarna grovt narkotikabrott. Det är inte mycket. Eftersom de stora insatserna var mot eget bruk tror jag att det är viktigt att rikta polisens insatser på ett annat sätt.

Man kan fundera på varför människor fastnar i missbruk och blir beroende. I mer socioekonomiskt utsatta områden handlar vägen framåt om annat än polis. Det handlar till exempel om att ha en skola som kan hållbara alla elever och ge dem slutbetyg.

Anf. 97 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Givetvis finns det inte *en* sak som löser drogsituationen i Sverige, till exempel den drogliberala inställningen hos unga kroganställda. Vi måste upplysa mer, prata om problemen och utbilda personalen. Varför jobbar socialsekreterare alltid på kontorstid och aldrig på kvällar och helger när många ungdomar är ute? Det finns mycket vi kan göra.

Vi kan dock inte komma ifrån att det har varit ett förlorat decennium vad gäller en restriktiv narkotikapolitik i Sverige, och det beklagar jag.

Anf. 98 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Vi har en del gemensamma ingångar, Kristina. Sveriges narkotikapolitik är faktiskt en av världens mest restriktiva. Ändå går det fel på sina håll. Då måste vi se vad vi kan göra, och det handlar mycket om insatser i de områden som är mer socioekonomiskt utsatta. Vi måste se

till att det finns bra förskolor och skolor. Vi ska också ha en socialtjänst som är på offensiven på kvällstid. Där håller jag helt med dig.

Anf. 99 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Ändå är det ju den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen som tillsammans med Vänsterpartiet har tillåtit det att vara som det är i dag, till exempel att man på LVM- och LVU-institutioner vittnar om att det flödar av narkotika.

Morgan Johansson säger att vi inte ska ha någon öppen drogförsäljning i Sverige, och ändå säger polisen att det bara i Stockholm finns 48 öppna drogplatser där alla vet att det säljs narkotika.

Anf. 100 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Kristina för ett bra anförande. Jag tror att du och jag delar synen på narkotikans elände och behovet av att ha en mycket strikt antinarkotikapolitik.

Jag är uppväxt i södra Stockholm, i Rågsved, och har på nära håll sett vilket fruktansvärt elände slapphet visavi narkotika kan föra med sig för människor som råkar ut för det.

Samtidigt förs det en spännande diskussion runt om i världen. Kanada legaliserar nu cannabis, och en del ledamöter i denna sal från några av dina allianssyskonpartier förespråkar också legalisering av cannabis.

För du ett samtal med dem om detta, Kristina? Ska vi legalisera cannabis i Sverige?

Anf. 101 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Att påstå att det förs en spännande debatt runt om i världen är att använda fel ord. Det är en tragisk debatt som många gånger beror på okunskap där man ger efter för något som är ett gigantiskt problem och en av de vanligaste dödsorsakerna.

Nej, jag är inte för en liberal drogpolitik, tvärtom. Jag är mycket för en restriktiv drogpolitik, och jag hoppas att jag med mina debatter här, som säkert kommer att trötta ut en och annan, kan bidra till att vi åtminstone diskuterar narkotikasituationen. Då kan vi förhoppningsvis få en bättre kunskap och en ökad diskussion runt om i Sverige.

Anf. 102 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Som sagt, Kristina Axén Olin, betvivlar jag inte att du är för en restriktiv narkotikapolitik, men jag blir skrämmd av de signaler som kommer från en del ledamöter i denna sal, från en del av dina allianssyskonpartier, som nu förespråkar att vi ska gå den kanadensiska vägen och legalisera lättare narkotiska droger.

Jag vill uppmana dig att hjälpa till och ta denna diskussion med dina allianssysstrar och alliansbröder, för att se till att vi inte hamnar på ett slutande plan mot mer liberalisering av narkotikapolitiken.

Anf. 103 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Jag är också skrämmd, Dag, över den drogliberala inställning som börjar finnas på allt fler områden, både i Sverige och i övriga världen, även bland människor i denna sal. Men jag är ännu mer skrämmd

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

av att vi har haft en regering som har tagit bort narkotikapoliser, som har mildrat straffen för narkotikabrottsligheten, som har låtit oss ha LVM-hem och LVU-hem där det flödar av narkotika och som över huvud taget har sett till att vi har den narkotikasituation vi har i dag i stället för att ingripa och ge de resurser till polisen, tullen och lagstifningen som de behöver. Det oroar mig ännu mer.

Anf. 104 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner kammaren om att alla ledamöter i kammaren talar via talmannen. Även om det känns som att man talar direkt till den person som står i andra talarstolen är det via talmannen man talar, och det är för att vi ska ha en god ton i kammaren. Vi brukar också använda för- och efternamn när vi talar i kammaren.

Anf. 105 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! De fyra minuter som jag nu har till mitt förfogande att få prata om behovet av att stärka arbetet för en nollvision mot självmord tillägnar jag de fyra personer i Sverige som i dag inte ser någon annan utväg i tillvaron än att ta sitt eget liv.

För tio år sedan beslutade riksdagen i enighet om ett handlingsprogram för suicidprevention, men statistiken har sedan dess stått helt stilla. Varje år tar ca 1 500 människor sitt liv i Sverige. Varje år sker dessutom ca 15 000 självmordsförsök.

Varje självmord påverkar ett stort antal människor. Lidandet för de anhöriga är mycket stort. De som stod närmast den som tagit sitt liv löper ökad risk för psykisk ohälsa. När någon tar sitt liv sänds budskapet att samhället inte räckte till. Vi lyckades inte rädda den personen. Men vi kan göra allt i vår makt för att lära oss av det som inträffat och se till att systembrister upptäcks och rättas till.

I dag är det långt ifrån självklart att vården följer upp någon som försökt att ta sitt liv, detta trots att denna grupp är väldefinierad och löper större risk att genomföra ett fullbordat självmord jämfört med andra riskgrupper. Att inte mer kraft läggs på att ge stöd till dessa sårbara individer så att självmordsförsök inte ska upprepas eller sluta i självmord är anmärkningsvärt.

Jag är övertygad, fru talman, om att det behövs förebyggande kriscenter för att komma åt problemen och följa upp dem som har försökt ta sitt liv. Personal på ett kriscenter kan se till att samverkan mellan olika instanser fungerar så att individer med behov får rätt stöd, på både kort och lång sikt.

I jämförelse med satsningar som skedde tidigt inom nollvisionen för döda i trafiken har inte mycket hänt. I trafiken gjorde man inledningsvis en mycket ambitiös analys och utvärdering av vilka faktorer som ledde till att folk körde ihjäl sig. Inom suicidområdet har detta fortfarande inte skett.

Ingen människa ska behöva känna att det inte finns någon annan utväg än att ta sitt liv. Varje självmord är en obeskrivlig tragedi. Det behövs mer forskning och kunskap om hur självmord kan förebyggas, och jag hoppas att kammaren i enighet kan komma fram till att Moderaternas förslag om en fördubbling av anslagen till forskning om självmord kan vinna gehör.

Inom området psykisk hälsa finns det en nationell samordnare, och för att särskilja psykisk hälsa från suicidprevention tror jag att en samordnare som fokuserar på den speciella problematiken kring självmord bör tillsättas.

Att minska självmorden är en av våra viktigaste uppgifter, och här får politiken inte svika. Tidiga och samordnade insatser kan troligen ändra förloppet för många av de människor som annars inte ser någon annan utväg än att ta sitt liv.

(Applåder)

Anf. 106 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag ska berätta om ett tillfälle när jag träffade en ung tjej som jag blev sittande med en stund. Vi pratade om hur vanligt det är med psykisk ohälsa och självskadebeteende som följd. Det är vanligare än vi vuxna tror att unga tjejer och killar skadar sig själva – att de skapar ett slags pysventil.

Efter vårt samtal drog jag mig till minnes hur jag själv mådde som barn men framför allt som tonåring. Den där inneboende känslan av maktlöshet, frustration och ensamhet och att jag egentligen bara ville skrika ”Hjälp mig!” rakt ut men att jag inte kunde därför att ingen skulle förstå. Jag var alltför rädd för att min familjehemlighet då skulle avslöjas.

Fru talman! Det jag pratar om är ett samhällsproblem som många säger måste lösas men som är svårt att adressera om man inte förstår orsakerna till det. På tio år har psykisk ohälsa bland barn och unga tredubblats. Vi har närmare 5 700 barn i åldern tio till fjorton år som medicineras med antidepressiva läkemedel.

Självfallet måste vi fundera på varför det ser ut som det gör. Har förskrivning av läkemedel blivit en enkel lösning på ett komplext samhällsproblem? Har samhället skapat onåbara ideal som vi alla vill nå så snabbt som möjligt? I jakten på det ouppnåeliga mår man psykiskt dåligt – för vi över den stressen på våra barn?

Vi är nog rörande överens om att detta måste få ett slut, men vi får inte bara släcka bränder i stället för att utreda brandorsaken och framför allt hur de ska förebyggas. Självfallet behöver vi öka tillgången till snabba insatser, men det allra viktigaste är att se till att våra barn blir motståndskraftiga och lära oss orsakerna till att det ser ut som det gör. Först då kan vi på allvar förebygga den psykiska ohälsan.

Barn ska växa upp med närvarande vårdnadshavare som ser till att barnen får utrymme att leka och inte blir smittade av vuxenvärldens stress. Vi behöver stärka vårdnadshavare så att barn växer upp under trygga omständigheter. Vårdnadshavarna måste vara närvarande så att barnen kan knyta an till dem. Om detta inte fungerar behöver vi se till att det finns tillräckligt mycket kompetens så att samhället ser signalerna när något inte står rätt till, innan det leder till psykisk ohälsa.

Vi har alla att vinna på att vara proaktiva när det gäller att prata om psykisk ohälsa. Vad blir konsekvenserna annars – övermedicinering av antidepressiva mediciner, självskadebeteende, suicid och oreglerad skönhetsvård som förvanskar och förstör fullt fungerande mänskliga kroppar, eftersom detta har blivit ett populärt sätt att försöka få en bättre självkänsla?

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

I hopp om att förebygga detta hemska växande samhällsproblem föreslår därför vi moderater ett samlat paket med flera åtgärder: verkningsfull suicidprevention, upprättande av en nationell strategi för att stärka psykiatrin och minska den psykiska ohälsan, stärkt uppföljning och tillsyn inom barn- och ungdomspsykiatrin, förbättrad tillgång till skolsköterskor och skolkuratorer och givetvis kortade väntetider till BUP.

Slutligen, fru talman: Inga barn ska behöva lida av psykisk ohälsa. Ingen tioåring ska behöva äta antidepressiva läkemedel för att vuxenvärlden misslyckats med att se dem. Detta är den absolut viktigaste fråga som vi politiker har att göra med. Allt annat politiskt arbete faller liksom platt om våra barn är olyckliga.

(Applåder)

Anf. 107 JOHN WEINERHALL (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ta den allmänpolitiska debatten i anspråk för att tala just om den svenska sjukvården. I ett välutvecklat industriland som Sverige med stort välstånd borde man kunna förvänta sig att man får den vård man behöver – när man behöver den. Tyvärr är det inte alltid så, och vi ser att utvecklingen går åt fel håll.

Kvalitetsmässigt har Sverige i stora delar en sjukvård i världsklass, när man väl får den vård man behöver. Problemet är att man ofta får vänta onödigt länge på att få operation eller behandling. De senaste åren har tillgängligheten, inte minst till canceroperationer och -behandlingar, försämrats kraftigt och allra mest i de landsting som styrts av socialdemokrater.

I mitt hemlän Östergötland har antalet patienter som väntat för länge på operation femdubblats på bara fyra år. Beror detta bara på att Region Östergötland och Sverige har haft en socialdemokratisk ledning under de senaste fyra åren? Nej, svaret är förstås mer nyanserat. Men faktum kvarstår att den köutveckling som vi kan se över hela landet tog ordentlig fart efter att den rödgröna regeringen avskaffade den kömiljard som alliansregeringen införde.

Fru talman! En fråga som jag också skulle vilja ta upp och som jag tror väcker känslor hos många av oss här inne är cancervården. Alla känner vi någon som har drabbats av cancer. Det är den vanligaste dödsorsaken i Sverige, och just nu lever en halv miljon människor med cancer i vårt land. Som tur är utvecklas vården ständigt och blir bättre. Men vi kan alltid göra mer.

Den tidigare alliansregeringen införde en nationell cancerstrategi, och den vill vi nu uppdatera till en ny nationell cancerstrategi 2.0. I den vill vi att 500 miljoner av våra totalt 3 kömiljarder öronmärks för att korta cancerköerna.

Vi ska dock vara helt ärliga med, vilket ofta anförs från den socialdemokratiska sidan, att inte bara kömiljarder räcker för att korta köerna och förbättra vården. Men vi måste se till att införa dessa kömiljarder nu för att råda bot på de lavinartat växande köerna.

Förutom de öronmärkta satsningarna i kömiljarderna vill vi moderater att den nya nationella cancerstrategin ser till att vårdkedjan blir mer sammanhållen och att rehabilitering ska ingå i de standardiserade vårdförloppen.

För att också se till att tidigare kunna upptäcka cancer måste vi titta på sjukvårdens organisering, därför att de flesta som har de vanligaste cancer typerna söker sig först till primärvården. Dock är vården i Sverige alldeles för sjukhustung; det vet vi. Vi måste stärka och utveckla primärvården, som utgör en för liten del av den totala vården och i dag inte har tillräcklig bredd och kompetens.

Fru talman! Cancer är vår tids folksjukdom, och ingen ska behöva riskera att dö i cancerköer. Därför behöver Sverige en ny regering som kan växla upp arbetet, korta köerna och förbättra cancervården. Vi införde den nationella cancerstrategin, och vi tänker utveckla den. Vi lyckades också halvera köerna som regeringen Persson lämnade efter sig, och vi kan också kapa köerna som regeringen Löfven nu lämnar efter sig. Men då behöver Sverige en ny moderatledd regering.

(Applåder)

Anf. 108 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, John Weinerhall, för ett mycket bra anförande. Jag höll med om stora delar av det, och jag tyckte att det var mycket klokskap i det.

Jag har ändå två frågor. Hur kan det komma sig att köerna började växa redan 2013, när vi fortfarande hade en kömiljard? Du talade om Region Östergötland. Men jag talar ofta om Västra Götalandsregionen. Hur kan det komma sig att 20 procent av alla nytillkomna i kön kommer från ett enda landsting, ett landsting som dessutom gör stora överskott?

Anf. 109 JOHN WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Dag Larsson för hans fråga. Jag kan i stället vända på frågan: Hur kommer det sig att ni avvecklade kömiljarden, som vi vet var den enskilt viktigaste anledningen till att köerna minskade efter regeringen Persson. Om köerna ökade redan 2013, varför såg ni då till att köerna ökade än mer lavinartat och tog bort kömiljarden? Det tycker jag är en mer berättigad fråga att ställa.

Om man tittar på olika landsting kan jag ta upp Dalarna som ett exempel, där inte ens hälften av patienterna får vård i tid. Där har ni socialdemokrater styrt i 92 år. Men tack och lov får vi nu en moderatledd ledning i Dalarnas landsting. Förhoppningsvis kan vi då kapa köerna där.

Anf. 110 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har träffat väldigt många sjukvårds- och landstingspolitiker från alla politiska läger, även från det moderata lägret. De var ganska överens, även moderata landstingspolitiker, om att den gamla kömiljarden var otymplig och att den dessutom ledde till felaktiga prioriteringar.

Man har infört en ny sorts kömiljard här i Stockholm. Till skillnad från övriga landet, där 4 procent av patienterna står i patientvalskö, står 12 procent av patienterna i Stockholm i så kallad patientvalskö. Man styr med ekonomiska styrinstrument, och vårdens prioriteringar hamnar fel.

Vi behöver absolut korta köerna i Sverige. Men vi behöver inte ha tillbaka den gamla kömiljarden. Den ledde till felaktiga prioriteringar i Sjukvårdssverige.

Anf. 111 JOHN WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Visst kan Dag Larsson ha en poäng i att den förra kömiljarden inte var tillräckligt spetsig. Det ser vi nu till att den är. Vi utvecklar den till att omfatta rehabilitering, återbesök och en lång rad andra saker som vi ser är helt nödvändiga.

Men jag förvånas lite grann över att man aldrig får höra Socialdemokraterna komma med egna lösningar. Det är alltid attacker på våra kömiljarder. Men det vore trevligt om vi kunde ha ett konstruktivt samtal om hur vi framgent löser köproblemen. Det håller jag med om.

Anf. 112 ULRIKA JÖRGENSEN (M):

Fru talman! Det finns mycket i den svenska sjukvården som vi kan vara stolta över, inte minst vårdpersonalen som dagligen gör insatser och stöttar både patienter och anhöriga. Vår avancerade vård är bland de bästa i världen, och vi har ledande företag inom medicin och bioteknologi. Samtidigt kommer det artiklar och rapporter om stora skillnader över riket, framför allt om att människor inte får vård i tid. Det är inte acceptabelt. Det krävs reformer.

Vårdköerna har ökat markant sedan 2014, då S-MP-regeringen tog över och den så kallade kömiljarden försvann. Detta har lett till att tusentals patienter har ställts i en vårdkö och inte får sin vård i tid. Det är inte acceptabelt. Än värre är att det är så stora skillnader i landet.

Fru talman! Låt mig nämna några goda exempel – ett skyltfönster för Sverige, som vi talade om. I min hemregion, moderatledda Halland med över 300 000 invånare, toppar vi de nationella listorna med att ha de kortaste vårdköerna. Det gläder mig att Halland lyfts fram i dessa sammanhang, då vi under lång tid har prioriterat kvalitet och tillgänglighet som ett strategiskt arbete. Det har vi inte gjort genom att ställa färre krav och inte genom att sänka nivån utan genom att öka våra löften till hallänningarna. Vår vårdgaranti är 60 dagar för nybesök och behandling och inte 90 dagar som är lagstadgat för riket. Detta är något som jag är stolt över.

Men med detta sagt är jag inte nöjd med hur det ser ut i Sverige, och jag vill i mitt första tal här i riksdagen belysa detta. Vi moderater vill återinföra och förstärka kömiljarden till 3 miljarder. Denna förstärka kömiljard ska användas till att korta köerna till besök, operation och återbesök inom specialistvården samt till att korta köerna till BUP och cancervården.

Enligt den senaste statistiken från SKL gällande köuppföljningen till specialistvården får nästan nio av tio patienter sin vård i tid i Halland. Detta kan jämföras med Jämtland Härjedalen, Västerbotten och Västernorrland, där endast drygt fyra av tio patienter får sin vård i tid. Det är helt oacceptabelt med dessa regionala skillnader. Din bostadsort ska inte få avgöra om du får vård i tid.

Fru talman! När nu möjligheten finns att via mobilt bank-id kunna ta del av sin journal på nätet är det ändå underligt att olika regioners datasystem inte kommunicerar med varandra, och i vissa regioner inte ens inom landstingets olika vårdnivåer.

I vårt land vet vi att människor flyttar runt och bland annat studerar på annan ort, och vi uppmanar människor att aktivt välja sin vårdcentral. Då är det rimligt att journalen följer med mig som patient eller en anhörig om man får vård i ett annat landsting eller i en annan region. För mig handlar detta om patientsäkerhet.

Vi måste på nationell nivå underlätta så att information mellan huvudmännen och även inom huvudmännen görs tillgänglig på ett säkert sätt. Detta är steg ett. På sikt ser jag ett nationellt journalsystem framför mig.

Redan i dag sker avancerad sjukvård i det egna hemmet. Flera statliga utredningar, till exempel Anna Nergårdhs *God och nära vård*, pekar bland annat på att flytta ut mer vård från sjukhusen till primärvården och den kommunala hemsjukvården. Detta är bra och i rätt riktning. Den vård som inte kräver sjukhusets resurser kan med fördel, både ekonomiskt och hälsomässigt, utföras närmare patienten. För att få den förflyttningen patientsäker är det också av stor vikt att journalen följer med patienten.

Slutligen, fru talman: Framtidens vård, våra invånares hälsa och vårdpersonalens möjlighet att leverera vård är tre av vår tids stora frågor. Jag tar med mig mina halländska erfarenheter in i denna kammare och kommer här att driva på för ett friskare, säkrare och närmare Vårdsverige. (Applåder)

Utbildning och forskning

Anf. 113 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag har sedan en tid tillbaka förtroendet att tillsammans med ansvariga tjänstepersoner leda styrelsen för Centrum för genusforskning vid Karlstads universitet. Det är en mötesplats där vi delar med oss av både pågående forskning och tillämpad kunskap. Just nu ligger mycket av vårt fokus på Genusakademin.

Genusakademin är en del i avsiktsförklaringen om Akademin för smart specialisering mellan Region Värmland och Karlstads universitet 2016–2020. Syftet är att skapa mer nytta av forskningen för Värmlands näringsliv, landsting och kommuner samt stärka de värmländska forskningsmiljöerna. De företag som deltar i Genusakademin utvecklar sin förmåga att använda mångfald och jämställdhet som verktyg för innovationer och affärsfördelar.

Jag har alltid brunnit för lika villkor oavsett kön och bakgrund. Att min dotter och hennes tre bröder ska ha lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter i livet borde vara en självklarhet, men det är tyvärr inte så. Lika självklart borde det vara att den som kommer från ett hem där inga böcker trängs i bokhyllan eller där de vuxna inte har några akademiska poäng ändå har lust och av vuxna uppmuntras att plugga vidare. Så ser det tyvärr inte heller alltid ut. För mig handlar detta om jämställdhet och jämlikhet, vilket är etablerade politikområden som vi ofta står här i kammaren och debatterar.

Genusvetenskap är inte ett politikområde utan en tvärvetenskaplig akademisk disciplin. Genusvetenskapens forskningsresultat fungerar ofta som ett stöd för jämställdhetsarbetet men är inte facit för jämställdhetsintegration. Det är faktiskt så att den mest genomarbetade kritiken av politikområdet jämställdhet inte sällan kommer just från genusvetenskapligt håll. Till ämnets grunddrag hör ett vetenskapskritiskt förhållningssätt liksom ett aktivt, medvetet och förändringsinriktat förhållande till makt och hierarkier samt ett problematiserande av kategorin kön. Detta utgör ämnets styrka.

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukvård och välfärdsfrågor

Utbildning och forskning

Fru talman! I dag attackeras genusforskning och genusvetenskap av mörka krafter runt om i Europa. Vi ser det hända i Ungern, Tyskland, Polen, USA med flera länder – och även här i Sverige. Disciplinerna ses som ett hot mot vad som hävdas vara normalt, naturligt och rätt.

Vad gör egentligen en genusforskare? Jo, man betonar vikten av att utmana det som uppfattas som givet och ställer nya forskningsfrågor. Det är ett av akademins viktigaste uppdrag och avgörande för att ny kunskap ska växa fram. I dag arbetar många genusforskare utifrån vad som kallas intersektionella perspektiv. Styrande föreställningar i samhället behöver utmanas utifrån en komplex förståelse av hur olika principer om kön, könsidentitet, sexualisering med mera skapar ojämlikheter. Detta är särskilt viktigt i vår tid då ojämställdhet normaliseras, könsöverskridande ifrågasätts och rasismen är tydlig – exemplen kan göras många.

Det är på tiden att vi tar vårt ansvar och sakligt diskuterar skillnader, likheter, möjligheter och hinder för en värdig diskussion kring kön, makt och sexualitet. Det gör vi bäst genom att fördomsfritt föra en diskussion som bygger på sakförhållanden, där vi diskuterar normer och värderingar och inte påståenden som inte har någon forskning bakom sig. Det finns nämligen excellent och mångårig forskning att luta sig mot.

(Applåder)

Anf. 114 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Det var ett intressant anförande. Jag har bara några frågor.

Det var en lång artikelserie om genusvetenskapen i Svenska Dagbladet, av Ivar Arpi. Han kritiserade en hel del, bland annat att man använde litteratur om genusvetenskap i alla möjliga kurser. Jag undrar hur du ser på det, Gunilla Svantorp?

Min andra fråga gäller ett program som gick i Norge, *Hjernevask*. Det får tydligen inte ens visas i Sverige – flera personer har försökt få SVT att visa programmet, men de har fått nej. Om nu genusvetenskap är så väl underbyggt borde man väl tåla kritik och program som är kritiska till genusvetenskap? Det gäller *delar* av genusvetenskapen, vill jag påpeka, inte all genusvetenskap.

Anf. 115 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman och Robert Stenkvis! En av mina styrelseledamöter vid Centrum för genusforskning vid Karlstads universitet, Ulf Mellström, svarade på en av Ivar Arpis artiklar. Han skrev så här:

”Lika lite som professorn i hållfasthetslära kan styra över hur hans forskningsresultat används inom tillämpat ingenjörsarbete kan jag styra över hur mina forskningsresultat väljer att tolkas och användas i jämställdhetspolitiska frågor.”

Det är faktiskt så att man inte riktigt kan veta hur det används, men detta är ett tvärvetenskapligt forskningsfält. Det är därför självklart att de resultat som genusprofessorerna och genusforskarna kommer fram till används och tas fram i samarbete med många andra fakulteter. Det är jätteviktigt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Robert Stenkvis, fru talman, om att man i Ungern alldeles nyss har tagit bort vissa skrivningar i läroplanen för förskolan. Nu tog dock min talartid slut.

Anf. 116 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag fick aldrig höra frågan, men det lät intressant.

Jag är inte emot genusvetenskap som sådan; det finns väldigt bra delar. Det jag menar är – och det står jag nog för – att all genusvetenskap inte vilar på vetenskaplig grund. Det är inte heller samma krav som på områden inom fysik. Där har man ju stenhårda krav, och man replikerar. Replikeras det på samma sätt inom genusvetenskap som inom fysiken? Det undrar jag.

Anf. 117 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Nu stod Robert Stenkvist och påstod saker som inte är sanna – att det inte replikerar lika mycket. Jag skulle vilja säga: Visa mig de forskningsresultat som säger att det inte replikerar lika mycket!

I Ungern har läroplanen för förskolan ändrats. Skrivningar om att motverka genusstereotyper togs bort, och i stället infördes val mellan religiös utbildning och etikkurs. Frågan jag ville ställa var om Robert Stenkvist tror att det ökar jämställdheten, men han har nu inte möjlighet att svara.

Anf. 118 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! I början av september gick miljontals svenskar till valurnorna för att bestämma vilken regering Sverige skulle få. Ungefär samtidigt, bara några dagar tidigare, gjorde dock cirka hundra tusen barn en avsevärt mycket viktigare promenad: De gick för första gången i sitt liv till skolan. De var förväntansfulla, spända och nyfikna på vad vuxenvärlden utanför hemmet har att erbjuda. De hade tomma ryggsäckar men var redo att fylla dem med nya kunskaper att bära med sig inte bara in i vuxenlivet utan genom hela livet.

Skolan, fru talman, är den enskilt viktigaste välfärdspolitiska frågan. Jag ber om ursäkt till alla i denna kammare som tycker att något annat område förtjänar samma utrymme, men det finns inget annat välfärdsområde och ingen annan välfärdsolitik som skapar livschanser på samma sätt – som ger människor möjlighet att faktiskt forma sitt eget liv och välja sina egna vägar.

I Sverige är vi i grund och botten överens om att man inte ska behöva ärva sina föräldrars utanförskap. Det är bara genom en välfungerande utbildningspolitik vi kan hålla detta löfte.

Det är också genom en välfungerande skola och utbildning som vi ser till att vi kompetensförsörjer ett litet, exportberoende land i Europas utkant, som Sverige faktiskt är. Vill vi konkurrera med kunskap och inte med låga löner börjar det med välfungerande skola och utbildning.

Därför, fru talman, är det oacceptabelt att en av tre av dem som i höst börjar skolan – om tidigare trender håller i sig – inte kommer att klara skolan. Var sjätte elev blir inte behörig från grundskolan att ens börja på gymnasiet, och lika många lämnar varje år gymnasiet utan att ha klarat sin gymnasieutbildning.

Det är uppenbart att svensk skola och svensk utbildningspolitik behöver högre ambitioner för att garantera att alla elever, oavsett bakgrund, uppväxtplats och föräldrar och oavsett vilken kommun de är födda i, får den utbildning de förtjänar.

Detta är möjligt om vi väljer att prioritera det som är rätt och det som är riktigt inom utbildningssystemet. Vi behöver ändra dagens ordning, där vi försöker att lappa och laga och komma med sena insatser och stora stödprogram för att rädda elever när de redan har gått fel i skolan. Det som i stället behövs är tidiga insatser och fokus på tidiga kunskaper.

De elever som varje år faller ur svensk skola, som inte klarar grundskolan eller gymnasiet, halkar ofta efter tidigt. De tappar redan i lågstadiet i kunskaper. Vi har många gånger hört berättelser om förskollärare som kan vittna om vilka elever som inte kommer att klara av gymnasiet redan när de är fem år gamla.

Samtidigt vittnar PISA om fallande kunskaper, och gymnasielärare vittnar om fallande förkunskaper hos eleverna.

Det behövs mer fokus på matematik, på svenska och på språk, och det behövs tidigt. Alla elever behöver få en stabil bas att stå på för att sedan kunna stå på den genom hela skolgången. Kunskapsfokuset i svensk skola måste stärkas.

De senaste fyra åren har varit en förlorad tid för svenska skolelever. Bristen på reformer tror jag inte vittnar om ointresse från den sittande och avgående regeringen men däremot om en okunskap om vilka reformer som behövs. Det är hög tid att Sverige får en regering som tar tag i de problem som svensk skola har.

Anf. 119 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Erik Bengtzboe säger att de senaste fyra åren har varit en förlorad tid för svensk skola. Detta följer på påståendet att vi ska ha tidiga insatser i skolan.

Då har Erik Bengtzboe att förklara detta för mig, apropå tidiga insatser: På vilket sätt utgör det förlorad tid för svensk skola att stärka bemanningen i lågstadiet, att se till så att vi har fler anställda i skolan – det är 28 000 fler lärare i skolan nu än för fyra år sedan – och att ha mindre grupper i förskolan? Det tycker jag att Erik Bengtzboe behöver förklara för mig.

Anf. 120 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Fru talman! Tack, Linus Sköld, för frågan!

Svaret på Linus Skölds fråga är: Nej, det gör det inte. Det är inte förlorad tid för svensk skola, men det är otillräckliga insatser.

Vi ser att antalet vuxna i svensk skola har ökat; dock ser vi inte att antalet lärare har ökat i samma takt som elevunderlaget. Detta gör att vi har accelererande problem med lärarbrist. Vi har en lärartäthet som jag tror att varken Linus Sköld och Socialdemokraterna eller jag och Moderaterna är nöjda med.

I takt med att antalet vuxna i skolan har ökat har också antalet elever växt – det ska man ha klart för sig – och administrationen ökat, vilket gör att tiden tillbringad med eleverna inte alltid ökar.

Självfallet är det bra med fler vuxna i skolan, men det behövs också mer fokus på kunskaperna. Det behövs mer undervisningstid i matte. Det behövs mer undervisningstid i svenska. Det behövs bättre uppföljning för att se till att alla elever får med sig de kunskaper som de behöver. Det har denna regering inte levererat.

Anf. 121 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Erik Bengtzboe säger att barn inte ska ärva sina föräldrars utsatthet. Samtidigt är Erik Bengtzboe och hans parti emot att införa statsbidrag som stöttar fördelning av resurser efter behov, och samtidigt är Erik Bengtzboe och hans parti för en skolmarknad som starkt segregerar var elever går utifrån vilken bakgrund de har. Jag tycker inte att det går ihop.

Anf. 122 ERIK BENGZBOE (M) replik:

Fru talman! Det är ganska starka ord för en socialdemokrat när vi kan konstatera att segregationen i Sverige ökar när Socialdemokraterna sitter i regeringen.

Grundproblemet är dock inte att folk har möjlighet att välja skola; grundproblemet är den bostadssegregation vi har.

Vi är alla överens i denna kammare om att vi behöver se till att den svenska skolans resurser kommer dit där de verkligen behövs. Men vägen dit går inte genom ytterligare splittrande riktade statsbidrag. Socialdemokraterna gick för fyra år sedan till val på att man skulle avskaffa dessa, men nu har man utökat det med ännu fler.

Anf. 123 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Medierna slog i förra veckan stort upp skolbranden i Gottsundaskolan i Uppsala. Plötsligt stod 483 elever utan skola och klassrum. Två minderåriga flickor greps på platsen. Mycket stora värden gick upp i rök, och flickorna blir förmodligen betalningsskyldiga livet ut. Om mina uppgifter stämmer visade den ena flickan ingen som helst ånger över det inträffade på sociala medier utan raljerade över hur dumma poliserna var, vilket väl tyvärr säger lite om tidsandan.

Anledningen till att ta upp detta ämne här är att vi har en brant stigande kurva av skolbränder i vårt land – de allra flesta är dessutom anlagda. År 2017 brann 667 svenska skolor; av dem var 429 konstaterat anlagda.

Antalet anlagda skolbränder har ökat med nästan 50 procent de senaste två åren. Vi hade en topp 2008, men totalt sett har vi sett en stigande kurva under lång tid.

Dessutom – och kanske lika anmärkningsvärt – sticker Sverige ut rejält när det gäller anlagda skolbränder internationellt sett. År 2012 var det fem skolbränder i Grekland, medan skolbränderna då i Sverige kostade en halv miljard. Det är mer än vad alla skolbränder kostade i hela USA, som ju är ett betydligt större land. Nu har dock USA andra problem i skolorna, som alla vet.

När jag läser artiklar i detta ämne återkommer många till att vi inte tar problemet med skolbränder på allvar. Det gäller oss politiker och myndighetspersoner. Denna åsikt, att vi inte tar problemet på allvar, läser jag i artiklar från långt tillbaka i tiden fram till i dag. Det är dags att ta tag i detta problem nu; det var dags redan i går.

En brandman fick samma kväll som Gottsundaskolan brann ge en förklaring i SVT till ökningen av skolbränder i vårt land. Sammanfattningsvis sa brandmannen att vi har för få fritidsgårdar och att den psykiska ohälsan ökar.

Det är ju, som alla förstår, fullständigt värdelösa förklaringar. När jag växte upp fanns det betydligt färre fritidsgårdar, och i princip inga skolor brann.

Det man kan konstatera genom undersökningar är att i skolor där det råder ordning och reda och där eleverna trivs brinner det mycket sällan. I stökiga skolor och i skolor i vissa utsatta områden brinner det betydligt oftare.

Slutsatserna är att vi måste få ordning på skolan i alla områden i vårt land, även i utsatta områden. Vi måste få stökiga skolor mindre stökiga. Vi måste också fokusera mer på vad som är rätt och fel, både i skolan och i samhället som helhet.

Dessutom måste vi göra våra skolor mycket brandsäkrare med rent praktiska åtgärder. Vi måste vidta åtgärder så att skolorna står emot brand och inbrott mycket bättre. Vi måste till exempel sätta upp övervakningskameror på skolor i vissa områden. Detta sker redan i dag, men omfattningen bör öka. Alla dessa åtgärder kommer naturligtvis att kosta mindre än vad skolbränderna i dag kostar.

Vi måste nog också justera regelverket angående vilka regler som ska gälla för byggnation av skolor.

Anf. 124 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Robert Stenkvist talar om skolbränder. Jag skulle vilja tala med Robert Stenkvist om utbildningspolitik en liten stund.

Vi hörde honom tidigare i debatten angripa Gunilla Svantorp och tala om vetenskaplighet. Enligt mig bygger all god skolpolitik och all god skolverksamhet på vetenskaplig grund. Jag tänkte rabbla upp några sverigedemokratiska förslag och sedan fråga Robert Stenkvist hur de bygger på vetenskaplig grund.

Låt oss tänka oss följande: Vi håller barn åtskilda från varandra utifrån om de kan lyda eller inte, det vill säga sätta busiga barn i joursskolor. Vi kan också göra det utifrån var de är födda. Vi kan sätta utrikesfödda barn i särskilda skolor. Vi kan införa skoluniform, ha ordningsbetyg och ha betyg från tidiga skolår. På vilket sätt bygger dessa förslag på vetenskaplig grund?

Anf. 125 ROBERT STENKVIKIST (SD) replik:

Fru talman! Det finns vetenskap som visar att elever lär sig oerhört mycket sämre om det är stökigt och otryggt i klassrummen. Om elever känner otrygghet och hot stängs hjärnan av för inläring. Detta är vetenskapligt belagt. Vi måste därför få lugna klassrum där eleverna kan studera i lugn och ro.

Klassrummen är inte lugna. Jag tror att vi kan belägga det vetenskapligt också.

Själv bor jag i Botkyrka. I norra Botkyrka finns det klassrum där många elever inget hellre vill än att lära sig saker, men det går inte eftersom det är för stökigt. Vi kan gärna göra en vetenskaplig undersökning av det också.

Vad gäller språket är det ett axiom att om vi har elever i klassrummet som inte kan det svenska språket och läraren undervisar på svenska uppstår problem.

Vi kan bevisa att $2 + 2 = 4$ också. Det här är självklarheter.

Anf. 126 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Till att början med vill jag säga att Stenkvists upplevelser från Botkyrka inte är vetenskaplighet. Det är inte så man belägger något vetenskapligt.

Sedan vill jag fortsätta med att säga att vi givetvis är överens om det här med lugna klassrum. Vi ska självklart ha studiero i klassrummen. Frågan är hur det skapas och hur man gör det på ett framgångsrikt sätt som kan göra att barn känner att vuxenvärlden är vänd till dem i stället för att de blir straffade och belagda med ansvar för hur det går för dem i skolan.

Det handlar vidare om lärares ledarskap. Sverigedemokraternas förslag är auktoritära och segregerande. De har ingen vetenskaplig grund.

Anf. 127 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Den främsta vetenskapliga grunden är att den svenska skolan har fallit som en sten i PISA-undersökningarna. Det kan man inte förklara bort. Vi har ju då använt den pedagogik och politik som ni företräder, och det har bevisligen inte fungerat.

Är det något fel på PISA- och Timssundersökningarna? De visar att svenska skolresultat har fallit som en sten. Vi låg betydligt bättre till när det var mer ordning och reda – auktoritärt, som Linus Sköld uttryckte det. Detta är klara fakta.

Anf. 128 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Högskolans huvuduppgift är att förmedla kunskap och bildning. Högskolan är viktig för att skapa välbefinnande och ett öppet och demokratiskt samhälle. Vi i Vänsterpartiet anser att kunskap är en demokratisk rättighet, vilket innebär att det är en viktig målsättning att bredda rekryteringen till högskolan.

Den sociala, könsmässiga och etniska snedrekryteringen har minskat under de senaste decennierna, tack vare studiemedel, utbyggd högskola samt fler och nya utbildningar. Men det finns fortfarande stora skillnader mellan olika utbildningar och olika högskolor i hur väl rekryteringen har breddats.

Det är framför allt på de traditionella utbildningarna och äldre lärosätena som arbetet med att bredda rekryteringen varit mindre framgångsrikt. Alla högskolor måste bli bättre på att använda de redskap som finns. Det handlar till exempel om att i större utsträckning använda andra antagningsmetoder än betyg, eftersom betygsintagning konserverar de sociala skillnaderna från grund- och gymnasieskolan.

Här måste också betygsinflationen i fristående skolor nämnas. De som går på dessa skolor gynnas i antagningen trots att de kan vara sämre rustade att tillgodogöra sig högskolestudier. I en undersökning som Skolverket publicerade i våras kunde man också se att elever från kommunala gymnasieskolor presterade bättre under det första året, detta trots att de hade något lägre betygsgenomsnitt än elever från fristående gymnasieskolor.

Vänsterpartiet menar också att högskolan ska främja jämställdhet och motverka könsstereotypa utbildningsval, till exempel genom att integrera genusperspektiv i utbildningen. Kunskapen och kompetensen i hbtq-frågor behöver definitivt förbättras. Det behövs också en förbättrad fysisk tillgänglighet och stöd till studenter med funktionsvariationer. Tillgången till

högre utbildning måste finnas för alla, och då behövs det anpassningar. Det är en av grunderna i Vänsterpartiets högskolepolitik.

Studiemedel som går att leva på är en nödvändig förutsättning för många att kunna studera. Rädslan för skuldsättningen är dock ett hinder för många. Bidragets andel av studiemedlet måste därför öka.

Sjukdom, föräldraskap med mera innebär ofta dålig ekonomi och sämre möjligheter att genomföra sina studier. Det är positivt att personer med långvariga eller kroniska sjukdomar nu har fått möjlighet att studera på deltid och vara sjukskrivna på deltid. Det ett steg i rätt riktning, men det behövs en bättre samordning med trygghetssystemen för alla studenter. Även studenter måste kunna vara sjuka utan att leva på lånade pengar.

I veckan var det ett år sedan metoo exploderade. Kvinnor inom akademien vittnade om händelser inom sin egen verksamhet i ett upprop i december förra året. De krävde att chefer och universitetsledningar skulle se till att kvinnor fortsättningsvis inte blir dubbelt bestraffade och tvingas lämna universiteten och sina karriärer, medan de manliga förövarna, utan represalier, tillåts fortsätta trakassera kvinnliga kollegor och studenter.

Flera av de berättelser som de delade med sig av handlade om manliga professorer och handledare som tvingat till sig eller föreslagit sex som ett sätt för den kvinnliga doktoranden eller underordnade att få fördelar. En kvinna fick sin handledares besked att han inte skulle "hjälpa henne mer" om hon inte kunde tänka sig att ha sex med honom. Kvinnor vittnar om övergrepp och till och med våldtäkter som slätas över och då hon får lämna medan han till och med kan fortsätta stiga i graderna.

Vi kan inte få en jämställd akademi och en jämställd högskola så länge vi har det så här. Könsmaktsordningen måste förändras. Vi behöver en politik för jämställdhet och en jämställd högskola.

Anf. 129 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Tack, Ilona Szatmari Waldau, för anförandet!

Här framförs att högskolans rekrytering behöver breddas och att ett av problemen med den bristfälliga breddningen av rekryteringen är det ensidiga fokuset på betygsurval. Vi vet dock samtidigt att betygen är tämligen osäkra, eftersom de inte är förankrade mot någonting. I Sverige finns inga slutprov, ingen studentexamen och inga nationella prov som rättas centralt och som är rimliga att följa upp.

Av detta skäl har Moderaterna föreslagit att nationella prov ska rättas centralt av Skolverket. Vi tycker också att man behöver se över om det inte ska finnas någon form av studentexamen från gymnasiet för att kunna garantera vilka kunskaper som är kopplade till ett visst betyg.

Allt detta har Vänsterpartiet tidigare motsatt sig. Vore det inte bra att kunna ankra upp betygen mot vissa kunskapsnivåer för att garantera nivån på dem?

Anf. 130 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Erik Bengtzboe!

Jag tror att vi måste se på antagningen till högskolan ur ett mycket bredare perspektiv. Betygen mäter inte alla kunskaper och visar inte allt. Därför behöver vi titta på hur högskolan i stället kan ha andra antagningsområden, det vill säga andra sätt att anta studenter. Vi behöver också fundera

mer på hur vi kan jobba med komvux och en utbildningsbrygga mellan grundskola, gymnasium och högskola.

Betygen är segregering men också stigmatiserande. Därför behöver vi helt enkelt se över antagningen. Vi behöver också se över hur vi mäter kunskap i skolan.

Anf. 131 ERIK BENGZBOE (M) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla i grund och botten är överens om att det behöver finnas flexibla möjligheter till antagning till högskolan. Det är också därför högskolan har väldigt fria tyglar när det gäller att sätta upp regelverk för antagning. Tyvärr är intresset från högskolan för att använda sig av detta begränsat. Det är helt enkelt billigare och enklare att gå på betygsurval. Det mesta av forskningen påvisar också att betygsurvalet är det stabilaste urvalet.

Men det Vänsterpartiet är inne på om att vi behöver ändra hur vi tittar på betygen låter intressant. Vill ni utveckla det?

Anf. 132 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag tror att vi kan vara överens om att högskolan i dag är alldeles för dålig på att använda de instrument som finns för andra intagningsätt än betygen. De har den möjligheten men väljer ofta betygen, som vi fick höra här, för att det är enklare och kanske också billigare.

Jag vill poängtera att det jag vill se är en förändring av hur vi gör antagningen till högskolan. Vi behöver också gå igenom hela grundskole- och gymnasiesystemet. Det är ju där vi lägger grunden för den fortsatta utbildningen.

Anf. 133 JIMMY LOORD (KD):

Fru talman! När jag vid ett tillfälle stod inför ett nytt uppdrag sa en klok person till mig: Se till att du tränar och att du rör på dig! Det är en förutsättning för att du ska orka.

Personen i fråga hade förstås rätt. Vi mår bra av att röra på oss. Fysisk aktivitet och rörelser bidrar till förbättrad allmänhälsa, stärkt mental förmåga och ökad kunskapsinläring. Flera skolor i vårt land har konkreta erfarenheter av att mer fysisk aktivitet under skoltid leder till förbättrade skolresultat för eleverna. Det har också forskats och gjorts studier som visar det konkreta sambandet mellan pulshöjande aktiviteter och ökad prestationsförmåga i skolan.

Fru talman! Det är en angelägen samhällsutmaning att säkra allas möjligheter till en bra skolgång. Studietiden ska bidra till utveckling av både karaktär och kunskaper. De elever som framför allt halkar efter kunskapsmässigt och hälsomässigt är inte sällan elever som lever i ekonomiskt och socialt utsatta sammanhang. Inte minst för dessa elever är det viktigt att skolan använder sig av kunskaperna om kopplingen mellan fysisk aktivitet och ökad inläring när skolans innehåll utformas.

Flera goda insatser görs redan i dag på många skolor. Flera skolor har sökt statsbidrag för hälsofrämjande skolutveckling och inom ramarna för detta utökat antalet tillfällen då elever får ägna sig åt pulshöjande aktiviteter. Detta visar sig redan i dag förbättra skolresultaten.

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och
forskning

Samtidigt uppstår en ojämlikhet, då inte alla skolor använder sig av denna möjlighet. Det vill vi ändra på, fru talman. Kristdemokraterna vill se fler schemalagda idrottstimmar i den svenska skolan. Vi konstaterar att våra elever har mindre schemalagd idrott än elever i många andra europeiska länder. Efter påtryckningar har regeringen nu gått med på att höja antalet idrottstimmar i grundskolan från 500 till 600 timmar. Vi välkomnar den ökningen av antalet timmar men konstaterar samtidigt att vi inte är nöjda.

Kristdemokraterna vill gå ett steg längre än alla andra partier och öka antalet idrottstimmar till 700. Denna utökning av antalet idrottstimmar innebär i vårt förslag en minskning av antalet timmar för elevens val. Vårt förslag innebär också – och jag vill poängtera detta – att vi utifrån ytterligare ett perspektiv tar oss an utmaningen med den ökade psykiska ohälsan bland barn och unga. Studier visar tydligt hur fysisk aktivitet bidrar till ett bättre psykiskt välbefinnande.

Fru talman! Sammanfattningsvis finns det alltför många vinnningar med att ytterligare öka antalet idrottstimmar på alla skolor för att vi skulle ha råd att låta bli. Vi kommer därför att fortsätta arbetet och ta ytterligare steg mot en mer välmående skola, för det är en av de bästa investeringar vi kan göra.

Anf. 134 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jimmy Loord pratar om fysisk hälsa och den fysiska aktivitetens betydelse för hälsan på ett sätt som är närmast poetiskt. Jag kan inte mer än instämma. Givetvis är det så. Men jag skulle vilja lägga till ett perspektiv som handlar om att vi vill att hela skolmiljön ska vara hälsofrämjande. Man ska må bra av att gå i skolan i Sverige.

Jag har noterat ett förslag från Kristdemokraterna om att elevhälsan, där specialpedagoger, skolsköterskor, kuratorer och så vidare sitter på kompetens för att utforma en hälsofrämjande skolmiljö, ska flyttas från skolan till landstingen. Elevhälsan har ju ett tydligt förebyggande uppdrag. Landstingen jobbar med behandling i de här avseendena. Hur skulle detta förslag stödja en hälsofrämjande skola?

Anf. 135 JIMMY LOORD (KD) replik:

Fru talman! Tack, Linus Sköld, för din fråga och för ditt instämmande i mitt anförande!

Det är en angelägen fråga att vi fortsätter att stärka hälsan för eleverna, då vi vet att en god grundhälsa skapar goda förutsättningar för ökat lärande och kunskapsinhämtning. Tyvärr ser vi att den psykiska ohälsan ökar bland barn och unga. Det är ett problem som måste angripas ur flera olika perspektiv. Jag får flera vittnesmål från skolor och elever om att man upplever att man hamnar mellan stolarna och att vårdkedjan inte riktigt hänger samman. Därför menar vi att det vore bättre om landstinget gick in som huvudman.

Anf. 136 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Det betyder alltså att den som organiserar skolan skulle förlora kompetensen att göra det på ett hälsofrämjande sätt. När vi har en ökande psykisk ohälsa skulle vi alltså vinna på att den kompetens som

finns hos psykologer, kuratorer och skolsköterskor, som vet hur man genomför hälsofrämjande arbete och hur man bygger en hälsofrämjande organisation, flyttas från den som har ansvar för organisationen till någon annan instans. Är det rätt uppfattat?

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 137 JIMMY LOORD (KD) replik:

Fru talman! Linus Sköld! Det handlar inte om att flytta särskilda yrkesgrupper, utan om vem som har det organisatoriska ansvaret. Det finns i dag brister i vårdkedjan. Barn och unga hamnar mellan stolarna. Därför är det viktigt att vi får en ny ordning för barns och ungas psykiska hälsas skull.

Utbildning och
forskning

Anf. 138 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! I dag vill jag tala om hur vi kan rusta våra ungdomar med kreativa förmågor som behövs mer än någonsin i en global och föränderlig värld.

Skolans uppdrag är att förmedla kunskaper och förbereda eleverna för att fungera på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Men skolan är också en institution för bildning. Det är oerhört viktigt att varje elev utvecklar förmågan att tillgodogöra sig kunskap och sätta in den i sammanhang, för att i nästa steg utifrån kunskap och erfarenhet kunna förstå och analysera skeenden och rörelser i omvärlden.

Bildningen är avgörande för människans möjlighet att orientera sig i samhället och förhålla sig till omvärlden och historien. Bildning ger också självständighet och bidrar till frigörelse från givna auktoriteter och strukturer. Kultur och bildning hör ihop. Därför måste varje ung människa få möjlighet att utveckla sin skapande kraft och därmed få redskap att förstå världen.

Det handlar också om att öka skolans ambitioner för bildning. Alla elever oavsett inriktning ska få möjlighet att utveckla sin bildning och sitt skapande. Det är till nytta för både den enskilde eleven och för samhället som helhet. Därför vill vi i Miljöpartiet återinföra estetiska ämnen på gymnasieskolans samtliga program.

Fru talman! Jag förstår inte riktigt varför de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna visar sådant ointresse för bildning. Det var de borgerliga partierna som under förra alliansregeringen avskaffade de estetiska ämnena. När den rödgröna regeringen i våras lade fram ett förslag till riksdagen om att de estetiska ämnena skulle återinföras på gymnasieskolans samtliga program röstades förslaget ned av en majoritet bestående av Alliansen och Sverigedemokraterna.

Medan de borgerliga avfärdar kultur i skolan som oviktig tar exempelvis Volvo Cars hjälp av konstnärliga och kreativa metoder för att utmana, sporra och stimulera blivande produktionsledare till nya synsätt och out-of-the-box-tänk. Vi ser att i allt fler yrken och inte bara i de kreativa behöver medarbetarna i dag estetiska kunskaper. Det handlar om att i sitt jobb kunna presentera en tjänst eller produkt på ett kreativt sätt eller klara av att förstå olika kulturella uttryck.

Vi i Miljöpartiet kommer att fortsätta att envetet påtala vikten av bildning och lägga fram nya förslag för att återigen ge alla gymnasielever möjlighet att läsa estetiska ämnen.

Anf. 139 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Tack, Anna Sibinska, för inlägget!

Kultur och bildning hör utan tvekan ihop. Det säger sig självt att bildningen har en roll i skolväsendet, och kulturens roll i skolan är oerhört viktig. Det är också därför det finns ett kompakt stöd i kammaren för att vi har så enormt mycket estetisk verksamhet i svensk skola genom hela grundskolan. Det är någonting som har byggts ut under lång tid.

Under förra mandatperioden föreslog regeringen med Miljöpartiet i spetsen att man skulle återinföra ett obligatoriskt krav att alla elever på gymnasiet oavsett om de vill det eller inte måste läsa estetiska ämnen. I förslaget ingick också att man skulle halvera mängden tid eleverna fick lägga på gymnasiearbetet.

Detta fick svidande kritik bland annat från Skolverket som konstaterade att det inte är möjligt att klara av att leverera ett gymnasiearbete på den begränsade tiden. Det var därför förnuftigt att riksdagen röstade nej till det förslaget. Jag uppfattar det dock som att Miljöpartiet alltjämt håller fast vid förslaget. Min fråga är: Tar ni inte till sig av den kritik som regeringens egna expertmyndigheter levererat mot ert förslag?

Anf. 140 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Erik Bengtzboe tar upp det förslag som röstades ned. Vi vidhåller fortfarande att det är viktigt att återinföra estetiska ämnen på gymnasiet. I dag har man sett att det bara är de elever som själva väljer estetiskt ämne som får undervisningen.

Gymnasieutredningen har visat att en majoritet av gymnasieungdomarna i dag får mycket mindre estetisk kunskap i gymnasieskolan än som var fallet före 2011. Vi ser det som en rättighet att få estetiska ämnen på skolschemat igen.

Anf. 141 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Anna Sibinska i sitt inlägg redogör ganska tydligt för de stora skillnader som finns i hur man ser på vuxna människors lärande. Bara för att någonting är valfritt betyder det inte att det inte existerar.

Det är klart att om det är valfritt kommer det också att vara färre som väljer det än om det är obligatoriskt. Frågan är med vilken rätt vi påtvingar elever som inte vill läsa estetisk verksamhet just estetisk verksamhet.

Det riktigt intressanta i frågeställningen är varför Miljöpartiet tar så lättvindigt på kritiken från Skolverket om att halvera tiden för gymnasiearbetet.

Anf. 142 ANNA SIBINSKA (MP) replik:

Fru talman! Vi tar inte lätt på kritiken. Det jag talar om här i dag är vikten av att återinföra estetiska ämnen i skolan. Vi vet att om man tidigt tar till sig exempelvis musiken underlättar det språklig inläring. Det blir lättare att ta till sig matematik och så vidare. Det finns väldigt mycket forskning som bekräftar att estetiska ämnen bidrar till elevernas utveckling.

Anf. 143 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Sveriges arbetsmarknad och näringsliv befinner sig i en föränderlig och krävande situation. Kompetens och kunskap bland skickliga anställda är avgörande för att företag ska växa och offentlig sektor ska fortsätta att utvecklas.

Arbetsmarknaden i dag kräver alltmer av utbildad arbetskraft. Gymnasieutbildningen är helt avgörande för att ta sig in på arbetsmarknaden. Men ofta räcker inte gymnasieutbildning utan högre utbildning på högskola, universitet eller yrkeshögskola är allt oftare nödvändigt för att klara konkurrensen och kompetenskraven.

Näringslivets mycket tuffa krav på snabba omställningar och möjlighet till vidareutbildning i princip under hela arbetslivet ställer stora krav på utbildningsmöjligheter i hela landet.

Vi socialdemokrater har under hela 1900-talet satsat på att bygga ut högskolor över hela landet. Detta har inneburit ett mycket gott resultat. Vi ser tydligt på de orter som har fått möjligheten till högskola att det har utvecklats hela regioner på ett mycket gynnsamt sett.

Under förra mandatperioden gjordes en kraftig utbyggnad av såväl högskoleutbildning som yrkeshögskoleutbildning, vilket betytt mycket för att hela Sverige ska växa. Detta har stärkt individens möjligheter till högre utbildning oavsett bakgrund eller social status, vilket inte minst har bidragit till ett bättre liv och kraftigt ökade förutsättningar för ett tryggt arbetsliv.

Det har också, vilket är väldigt viktigt, bidragit till en mycket bättre utveckling för arbetsmarknaden som därigenom får tillgång till kompetens som efterfrågats samt en kontinuerlig kompetensutveckling även utanför storstadsregionerna.

Fru talman! Även om man kan tycka att mycket har gjorts är det tyvärr inte tillräckligt. Vill vi på allvar minska urbaniseringen och hejda en framtida företagsflytt till utlandet, eller ännu värre nedläggning på grund av arbetskraftsbrist, måste vi på allvar säkerställa möjligheten till högre utbildning i hela landet.

Det finns flera aktuella undersökningar som tydligt visar på hur lång en resa till och från en högskola eller ett universitet får vara för att en student ska tycka det är attraktivt att pendla. Det handlar om 60 minuter enkel resa plus minus 15 minuter. Sedan är det inte längre många som väljer att pendla. Samtidigt vet vi också att många av de studenter som väljer att studera långt ifrån hemorten tenderar att inte återvända. Det är väldigt sorgligt.

Hela arbetsmarknaden kräver högre utbildning, och studenterna kräver tillgängliga och attraktiva studiemöjligheter för att tillgodogöra sig den utbildning som vi kräver. Vi ser flera bristyrken i dag där det råder mycket stark konkurrens och i många fall en lönedrivande konkurrens mellan kommuner. Detta gäller alla sorters läraryrken och såväl sjuksköterskor som även socialpedagoger.

En annan utmaning är att få till det antal poliser som regeringen och riksdagen i stor majoritet beslutat om. Även där är min övertygelse att vi måste få till flera utbildningar i hela landet. Därför välkomnar jag att regeringen nu startat polisutbildningar i Malmö och Borås. Civilingenjörer och tekniker är andra yrkeskategorier där det också råder stor brist inom landet.

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och
forskning

Fru talman! Min slutsats är att staten måste mer aktivt vara med och bidra till satsningar på campus och distansutbildning i hela landet. Det är något som på riktigt bidrar till stärkt tillväxt, tryggare arbetsmarknad och fortsatt utveckling av hela landet.

Ett exempel ur verkligheten är arbetet som sker med campus i Småland där tre kommuner – Västervik, Vimmerby samt Hultsfred – samverkar med tre olika universitet och högskolor, Linnéuniversitetet, Högskolan Väst och Linköpings universitet. I detta arbete är det en tydlig målsättning att säkerställa kompetensbehovet på den lokala arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag kommer att arbeta hårt under de kommande fyra åren för att öka möjligheterna till utbildning i hela landet för individens, näringslivets och hela landets bästa.

(Applåder)

Anf. 144 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Ungefär samtidigt som vi som befinner oss i den här salen påbörjade årets valrörelse skulle 110 000 elever ha börjat på landets gymnasieskolor. De skulle nervöst ha fått träffa sina nya klasskamrater på upp-ropet, upptäckt nya favoritämnen och mött goda förebilder i sina lärare.

Så skulle det ha varit, men för vissa blev det aldrig så. Närmare 20 000 elever blev nämligen inte gymnasiebehöriga – 20 000 elever som har gått nio år i svensk grundskola och som trots det inte har rustats tillräckligt för att ta sig vidare till den främsta garantin för ett framtida jobb och ett självständigt vuxet liv.

Vi vet i dag att det i en del skolor inte ens är hälften av eleverna som blir behöriga till gymnasiet. I Göteborg har vi Sjumilaskolan och i Malmö Värner Rydénskolan. Där har knappt 70 procent av eleverna fått en tillräckligt bra grundutbildning. Gemensamt för dessa skolor är, förutom att de ligger i utanförskapsområden, att de ligger i städer som i flera decennier har styrts av socialdemokrater.

Fru talman! Moderaterna har länge hävdad det som SCB:s rapport nu också visar. Konsekvenserna för de elever som saknar gymnasiebehörighet kan bli mycket långtgående. Dessa barn blir snart de vuxna som hamnar längst bort från arbetsmarknaden och som riskerar ett liv och en framtid i utanförskap.

Vad behöver vi då göra, vi som har förmånen att få vara en del av Sveriges lagstiftande församling? Jo, vi behöver säga ja – ja till att det ska vara obligatoriskt för varje skola, kommunal som fristående, att erbjuda sina elever läxhjälp. Vi behöver säga ja till en timmes mer undervisning per dag och ja till att matematik och svenska ska utgöra två tredjedelar av undervisningstiden i lågstadiet. Det är dags för våra barn att få lära sig att läsa, skriva och räkna.

Vi behöver säga ja till obligatorisk lovskola för de elever som riskerar att inte få tillräckliga betyg. Ibland är det snällt att vara hård. Vi behöver säga ja till fler förstelärare i utanförskapsskolor och ja till fler lärarassistenter. Vi behöver säga ja till högre krav på rektorerna och ja till möjligheter att flytta särskilt stökiga elever.

Vi behöver säga ja till ett aktivt skolval och se över närhetsprincipens effekter. Elever och föräldrar måste i ett modernt samhälle kunna välja bort otillräckliga verksamheter.

Fru talman! Över åren rör det sig alltså om hundratusentals barn som till sommaren under sitt sista år i grundskolan får besked om en tuffare framtid än vad som bör gå att förvänta sig i ett land som Sverige. Moderaterna kommer att göra vad vi kan för att erbjuda något mer.
(Applåder)

Anf. 145 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Tack, Noria, för ett bra anförande! Jag skulle vilja ställa en kort uppföljande fråga.

Jag tänker på att Noria Manouchi tar sin utgångspunkt i de elever som inte har med sig fullständiga betyg från grundskolan. Hon ömmar för dem och rycker ut till deras skydd. Det är vällovligt; vi vill alla att alla barn ska lyckas i skolan.

Jag skulle dock vilja ställa en fråga om det som var en av valrörelsens och vårens stora debattfrågor våra partier emellan. Noria Manouchi ska få möjlighet att svara på den. På vilket sätt ökar riskkapitalisters vinstmöjligheter elevers möjlighet till fullständiga betyg?

Anf. 146 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Visst var detta en av valrörelsens huvudfrågor på skolområdet för våra partier. Det man snabbt kunde konstatera i valrörelsen, men också i den här plenisalen, är att det som är prioriterat för Socialdemokraterna sällan är elevernas fria val. Det handlar för dem sällan om att en verksamhet ska stärkas av kvalitet utan i stället om vilken utförare som bedriver verksamheten.

För oss har det genomgående handlat om kvalitet och inte om utförare. Jag tycker att det ska vara upp till eleverna och föräldrarna att få välja den skola och verksamhet som eleverna vill gå i. Då slipper man att, som i dag, tvingas gå i skolor där man redan i förväg vet att barnen inte kommer att få en tillräckligt god utbildning.

Anf. 147 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Elever kan visst få välja skola. Men skolor får inte välja elever, särskilt inte utifrån att öka ägarens vinst. Om detta måste vi kunna vara överens. Är skolan till för eleverna, eller är skolan till för skolföretagens vinster?

Anf. 148 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Det vi säkert kan vara överens om är att kraven behöver öka på alla skolor, kommunala som fristående. Jag själv gick i en kommunal skola – den första svenska skola som någonsin har behövt läggas ned på grund av för mycket våld. För dessa skolor är vissa mer ansvariga än andra – i synnerhet ni socialdemokrater.

Anf. 149 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag kommer nu att sälla mig till raden av de liberaler som från den här talarstolen har talat eller – som många säkert snarare har uppfattat det – predikat om vikten av utbildning och bildning.

Prot. 2018/19:9

18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och
forskning

Jag är ledamot av arbetsmarknadsutskottet, men jag kommer att tala om skärningspunkten mellan arbetsmarknad och utbildning. Ingenstans är väl den tydligare än i fråga om vuxenutbildning. Vuxenutbildning ger människor nya chanser i livet. För många nyanlända är det vägen in i det svenska samhället. Vi måste helt enkelt ha en vuxenutbildning med kvalitet i undervisningen.

I år fyller komvux 50 år. Vår förmåga att som samhälle utbilda och kompetensutveckla vuxna som har kommit hit som vuxna, vuxna som av olika anledningar inte har slutfört sin gymnasieexamen eller vuxna som vill byta spår kommer att öka under de kommande åren.

Fru talman! Låt oss stanna inför några grundläggande siffror. På tio år har antalet elever inom sfi fördubblats. Under 2017 slutförde 37 procent av kursdeltagarna sin kurs. Antalet personer som var inskrivna i komvux 2017 var 235 000.

Fru talman! Det är en heterogen grupp som i dag läser på komvux. Av dem som läser på grundläggande nivå är det många som är födda utomlands, och de har redan en högre utbildning. Komvux behöver med andra ord bli bättre och mer flexibel när det gäller att möta varje individ.

Fru talman! Begreppet ”möta varje individ” kan tyckas klichéartat, men om vi inte lyckas med det får det stora konsekvenser på samhällsnivå. Ett litet steg på vägen är ökat fokus på kartläggning av elevers tidigare kunskaper, flexibla och mindre undervisningsgrupper och bättre studie- och yrkesvägledning.

Vi måste tala om lärarbristen. Den är lika tydlig i komvux som inom andra skolformer, och den är ännu tydligare inom sfi-utbildningen. Vi behöver fler förstelärare inom komvux med tydligare uppdragsbeskrivning av vad tjänsten för med sig.

Det finns många tecken på att elevhälsa behöver bli en mer naturlig del av vuxenutbildningen än vad som är fallet i dag. Många vittnar om nyanlända som lider svåra trauman som skapar stress och svårigheter i inläringen. För dem behövs en bättre elevhälsa. För det är så, fru talman, att vi inte mår bättre bara för att vi blir äldre.

Genomströmningen inom komvux måste också bli bättre. I dag är det alltför få som slutar kurser inom utsatt tid, och det är alltför många avhopp. Vuxenutbildningen ska inte vara en skolform för vuxna som inte har någon annanstans att ta vägen. Vi behöver en vuxenutbildning som är kvalitativ och där elever kan gå vidare ut i arbetslivet eller till fortsatta studier. Under kommande mandatperiod behöver vi genomföra stora reformer inom utbildningsområdet, och det inkluderar även vuxenutbildning. Det förtjänar skolan, eleven och läraren.

Fru talman! Liksom för alla 50-åringar är det dags att börja fundera över framtiden för komvux.

(Applåder)

Anf. 150 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Under vinterhalvåret drabbas många anställda inom förskolan av exempelvis vinterkräksjukan eller andra sjukdomar som sprids mellan barn och personal. Februari kallas skämtsamt för vabruari, och begreppet har till och med fått fäste och används hos Försäkringskassan.

Överallt ser man snuviga barn med grönt snor, som nyser och hostar rakt ut. Föräldrarna befinner sig i två lägen under vabruari – antingen är

de själva sjuka, eller så är de hemma för att ta hand om sina sjuka barn. Men de som drabbas hårdast är förskolans personal som dagligen tar emot våra snoriga barn. Förutom att ständigt utsätts för nya bakterier och virus straffas personalen ekonomiskt när de tvingas sjukskriva sig. Karensavdraget innebär i detta fall att den som blir sjuk inte får någon lön den första sjukdagen. Sedan erhåller den anställde 80 procent av sin lön i upp till två veckor.

I genomsnitt tjänar en barnskötare runt 24 000 kronor i månaden trots flera års erfarenhet. När skatten har dragits av landar lönen på runt 19 000 kronor. Blir han eller hon sjuk dras det av ytterligare någon tusenlapp. Vem har råd att vara sjuk under sådana förutsättningar?

Ingalill Hagman, förskollärare i Örsundsbro i Uppsala län, berättar att hon under sina åtta första år som anställd vid Salnecke förskola varit sjuk så pass ofta som tio gånger per år. Det är smittor som hon bedömer att hon drabbats av på sin arbetsplats.

Mellan 1987 och 1993 hade vi inget karensavdrag, och under en period fick man full sjukersättning redan från första sjukdagen. Men under krisåren på 90-talet slöt Carl Bildt-regeringen en uppgörelse med Socialdemokraterna om karensdagen, som det hette på den tiden – i dag heter det karensavdraget – och så har det varit sedan dess.

Karensdagen uppfattades som ett nödvändigt ont på 90-talet, men nu, 28 år senare, är situationen en annan. Det är dags att se över det orättvisa löneavdraget för alla yrkesgrupper. Men framför allt ska ingen behöva straffas för att man tar hand om snoriga barn.

En del andra yrkeskategorier kan komma runt regeln genom att arbeta hemifrån, gå hem lite tidigare eller välja att arbeta trots att de är sjuka för att de kanske har en arbetsplats där fysisk kontakt med andra människor inte alltid är nödvändig. Men förskolans personal kan inte lämna barnen eller jobba hemifrån när de känner sig lite krassliga.

I en artikel i Aftonbladet från vabruari 2017 citerar journalisten en barnskötare på en förskola i Sverige. Hon säger: "När man arbetar med småbarn måste man hundraprocentig mental närvaro i åtta timmar, vi tar emot föräldrarnas dyrgripar på morgonen och förväntas lämna tillbaka ungarna i samma skick som vi fick dem. Helst lite bättre."

Jag håller till stor del med. Samtidigt som jag som förälder ska kunna vara säker på att mitt barn tas emot av frisk personal blir även yrket som anställd inom förskolan mer attraktivt om den anställde kan vara sjuk och stanna hemma med gott samvete och utan oro för sin privatekonomi.

Fru talman! Sverigedemokraterna har som ett av flera förslag i vår kommittémotion *Förslag för en förskola i världsklass* att helt slopa karensavdraget för personalen inom förskolan. Karensavdraget blir kostsamt för de yrkesgrupper som ofta utsätts för virus och sjukdomar, som till exempel personal inom barnomsorg, vård eller äldreomsorg. Därför går många till jobbet trots att de är lite krassliga, vilket i sin tur leder till att fler smittas.

Man har försökt driva den här frågan på det lokala planet men flera gånger fått nej med hänvisning till att lagen inte tillåter det. Det är något som SKL instämmer i och menar att lösningen finns i en förändrad lagstiftning.

Oavsett var man står på den politiska skalan är vi alla överens om att våra barn är vår framtid och det viktigaste vi har och att de vardagshjältar

som tar hand om våra små förtjänar de bästa förutsättningarna som vi lagstiftare kan ge dem.

(Applåder)

I detta anförande instämde Robert Stenkvist (SD).

Anf. 151 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Jag ska här belysa den enorma diskrepans vi har i skolresultat i min hemstad Malmö.

Vi har 32 kommunala grundskolor med högstadium, och bland dessa skolor varierar gymnasiebehörigheten från 97,2 procent i toppen ned till 40,4 procent i botten. Ni hör vad jag säger: I samma stad, med samma grundskoleförvaltning och naturligtvis samma politiska styre, har vi skolor som ligger i betygstoppen i Sverige samtidigt som vi har skolor som ligger i botten.

Fru talman! Hur har det blivit så här? Ja, det korta svaret är att Malmö har blivit en segregerad stad med en politisk styrning bestående av S och MP och i vissa lägen även V som inte har klarat av att hantera situationen.

I området Rosengård har vi två skolor med de lägsta skolresultaten och en gymnasiebehörighet på runt 40 procent. Vad händer med de övriga 60 procenten av eleverna? Det kan man fråga sig. De känner säkert att de på något sätt har misslyckats. För det är ju i någon form ett misslyckande, framför allt för dem själva och deras familjer men faktiskt också för alla oss andra.

I dagens samhälle där det allt som oftast krävs minst gymnasieexamen för att få ett arbete blir situationen oerhört ansträngande för denna grupp. Det är stora mängder av elever som vi varje år inte klarar av att utbilda. Tyvärr är dessa exempel inte helt unika. Det finns flertalet andra skolor i Malmö med låg gymnasiebehörighet på runt 50 och 60 procent. Det finns andra skolor runt om i Sverige med liknande resultat.

Flera hundra elever går ut nian i Malmö utan gymnasiebehörighet varje år. Man blir faktiskt ledsen och mycket bekymrad, fru talman.

Gör man då inget åt dessa misslyckanden?

Jodå, i Malmö har vi ett resursfördelningssystem där olika socioekonomiska faktorer ger olika skolpeng för respektive elev. Detta innebär till exempel att skolorna i Rosengård får uppemot 500 kronor per elev och dag medan andra skolor får 300 kronor per elev och dag. Det är alltså en skillnad på över 50 procent. Samtidigt ger staden 3 000 kronor mer i lön åt behöriga lärare som väljer högindexskolor, vilket är skolor i till exempel Rosengårdsområdet.

Trots dessa åtgärder, där vi pressar högpresterande skolor med låg skolpeng till förmån för lågpresterande skolor, fortsätter resultaten i dessa skolor att vara på så här låga nivåer år efter år. Vi skickar alltså ut hundratals elever i ovisshet varje år.

Svaret på hur vi ska nå lyckade skolresultat kan härmed inte vara enbart pengar. Det krävs något annat också. Det hoppas jag att vi alla är överens om.

Vi sverigedemokrater har bland annat gått fram med förslag på förberedelseskola för alla nyanlända. Där har man sin skolgång tills man är mogen att gå i den vanliga skolan. Ett annat område är mer ordning och reda i skolan, där lärarens auktoritet står i centrum.

Fru talman! Vi sverigedemokrater kommer att jobba vidare för att få gehör för våra förslag och därmed ge alla elever i Sverige goda möjligheter efter skolgången.

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 152 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Det är trevligt att få vara en av dem som avslutar tre dagars intensiv och intressant allmänpolitisk debatt. Jag skulle vilja ta tillfället i akt att tala om näringslivets förutsättningar i hela Sverige avseende arbetsmarknad och infrastruktur.

Jag har själv en bakgrund i familjeföretagande i småländska Gnosjöregionen, vars lokala kultur präglas av en stark tradition av just småföretagande och att driva företag. Mina erfarenheter av lokal samverkan mellan företag och kommun är ett perspektiv jag vill ta med in i rikspolitiken.

Alla företag i Sverige är viktiga och själva motorn i vårt välfärdssamhälle. Företag av olika storlek bidrar till samhällsekonomin på olika sätt. Det är de mindre företagen som i dag skapar fyra av fem nya jobb. Men Sverige behöver både små och stora företag för att samhällsekonomin ska utvecklas på ett bra sätt.

Vi har under den senaste mandatperioden sett många nya skattehöjningar introduceras. De slår direkt mot landsbygden och mindre samhällen. Det har handlat om höjda skatter på sparande, energi, transporter, anställningar med mera. Det är vår bestämda uppfattning att det inte är rätt väg att gå för Sverige.

Fru talman! Att vara småföretagare är både utmanande och underbart men ibland också väldigt tufft i dagens Sverige. Jag vet av egen erfarenhet hur många regler och lagar man måste förhålla sig till. Om företag ska kunna utvecklas till något bra får vi politiker inte stå i vägen för framgångsrikt företagande.

Hur säkrar vi då jobben och välståndet inför nästa ekonomiska nedgång? Svaret måste vara att få fram fler riktiga jobb i riktiga företag. Nya jobb kommer som sagt i huvudsak från små och medelstora företag. I stället för att satsa på ineffektiva och dyra arbetsmarknadsåtgärder som nystartsjobb, etableringsanställningar och introduktionsjobb vill vi därför satsa på utvidgat starta-eget-bidrag, minskat sjuklöneansvar och sänkt arbetsgivaravgift.

De små och växande företagen måste få goda villkor för att växa. Det kräver i sin tur förbättringar av företagsklimatet. Vi står för en politik som skulle innebära att aktiviteten hos företagen skulle öka, arbetstillfällena bli fler och skattebasen breddas.

Fru talman! Sverigedemokraterna värnar svenska företag och hävdar att infrastruktur och kommunikationer spelar en avgörande roll i detta sammanhang. Förutsättningarna för att transportera sig är olika i landet. Här i Stockholm går det alldeles utmärkt att åka tunnelbana till jobbet. Men det är relativt få i Sverige som har den möjligheten. Bilen är ett måste för de flesta svenskar.

Svenska bilister, framför allt på landsbygden, har under den senaste mandatperioden fått känna av kraftigt ökade kostnader, främst på grund av höjda drivmedelspriser men också fordonsskatter. Vi anser att priset på drivmedel vid pumpen bör sänkas genom förändring av reglerna för inblandning av biobränslen men också i kombination med justering av skattesatsen och den årliga indexhöjningen.

*Utbildning och
forskning*

Regeringen har under den gångna mandatperioden valt att höja många punktskatter som berör just transporter. Vi motsätter oss detta, då det slår som hårdast mot landsbygden.

Sverigedemokraternas förslag till förbättringar avseende beskattning av inkomster, lönekostnader, företag, transporter, bränslen med mera skulle gynna allt företagande i Sverige och därmed också ge fler möjligheter till anställningar och ett mer levande Sverige.

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2018/19:FPM6 Förordning om att förebygga spridning av terrorisminnehåll på internet COM(2018) 640 till justitieutskottet

2018/19:FPM7 Översyn av Europeiska systemet för finansiell tillsyn – tilllägg om penningtvätt och finansiering av terrorism COM(2018) 646 till finansutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Framställning

2018/19:RS5 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2018) 631 och COM(2018) 640 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 12 december.

COM(2018) 634 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 12 december.

§ 4 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2018) 633 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 Europeiska kommissionens bidrag till stats- och regeringschefernas informella möte i Salzburg den 19–20 september 2018

§ 5 Kammaren åtskildes kl. 16.05.

Prot. 2018/19:9
18 oktober

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 87 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 8)	1
<i>Sjukvård och välfärdsfrågor</i>	<i>1</i>
Anf. 1 DAG LARSSON (S).....	1
Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	2
Anf. 3 DAG LARSSON (S) replik.....	2
Anf. 4 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	3
Anf. 5 DAG LARSSON (S) replik.....	3
Anf. 6 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	3
Anf. 7 DAG LARSSON (S) replik.....	4
Anf. 8 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	4
Anf. 9 DAG LARSSON (S) replik.....	5
Anf. 10 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	5
Anf. 11 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	5
Anf. 12 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	5
Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	6
Anf. 14 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	6
Anf. 15 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	6
Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	7
Anf. 17 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik.....	7
Anf. 18 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	8
Anf. 19 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik.....	8
Anf. 20 SOFIA NILSSON (C)	8
Anf. 21 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	9
Anf. 22 SOFIA NILSSON (C) replik.....	9
Anf. 23 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	10
Anf. 24 SOFIA NILSSON (C) replik.....	10
Anf. 25 KARIN RÅGSJÖ (V)	10
Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	11
Anf. 27 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	11
Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	12
Anf. 29 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	12
Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	12
Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	12
Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	13
Anf. 33 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	13
Anf. 34 LINA NORDQUIST (L) replik.....	13
Anf. 35 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	13
Anf. 36 LINA NORDQUIST (L) replik.....	14
Anf. 37 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	14

Anf. 38	ARIN KARAPET (M) replik	14	Prot. 2018/19:9
Anf. 39	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	14	18 oktober
Anf. 40	ARIN KARAPET (M) replik	15	-----
Anf. 41	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	15	
Anf. 42	MICHAEL ANEFUR (KD)	15	
Anf. 43	DAG LARSSON (S) replik	16	
Anf. 44	MICHAEL ANEFUR (KD) replik	16	
Anf. 45	DAG LARSSON (S) replik	16	
Anf. 46	MICHAEL ANEFUR (KD) replik	17	
Anf. 47	LINA NORDQUIST (L)	17	
Anf. 48	KRISTINA NILSSON (S).....	18	
Anf. 49	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	19	
Anf. 50	KRISTINA NILSSON (S) replik	19	
Anf. 51	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	19	
Anf. 52	KRISTINA NILSSON (S) replik	19	
Anf. 53	SOFIA NILSSON (C) replik	20	
Anf. 54	KRISTINA NILSSON (S) replik	20	
Anf. 55	SOFIA NILSSON (C) replik	20	
Anf. 56	KRISTINA NILSSON (S) replik	20	
Anf. 57	JOHAN HULTBERG (M)	21	
Anf. 58	EBBA HERMANSSON (SD).....	22	
Anf. 59	JON THORBJÖRNSON (V).....	23	
Anf. 60	JOHAN HULTBERG (M) replik	24	
Anf. 61	JON THORBJÖRNSON (V) replik	24	
Anf. 62	JOHAN HULTBERG (M) replik	24	
Anf. 63	JON THORBJÖRNSON (V) replik	24	
Anf. 64	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	24	
Anf. 65	JON THORBJÖRNSON (V) replik	25	
Anf. 66	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	25	
Anf. 67	JON THORBJÖRNSON (V) replik	25	
Anf. 68	PIA STEENSLAND (KD)	25	
Anf. 69	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	26	
Anf. 70	PIA STEENSLAND (KD) replik	27	
Anf. 71	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	27	
Anf. 72	PIA STEENSLAND (KD) replik	27	
Anf. 73	SULTAN KAYHAN (S).....	27	
Anf. 74	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	28	
Anf. 75	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	29	
Anf. 76	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	29	
Anf. 77	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	29	
Anf. 78	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	29	
Anf. 79	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	30	
Anf. 80	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	30	
Anf. 81	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	30	
Anf. 82	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	30	

Anf. 83	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	31
Anf. 84	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	32
Anf. 85	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	32
Anf. 86	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	32
Anf. 87	CLARA ARANDA (SD)	32
Anf. 88	MATS WIKING (S).....	33
Anf. 89	ULRIKA HEINDORFF (M).....	34
Anf. 90	KADIR KASIRGA (S)	35
Anf. 91	ARIN KARAPET (M) replik	36
Anf. 92	KADIR KASIRGA (S) replik	36
Anf. 93	ARIN KARAPET (M) replik	37
Anf. 94	KADIR KASIRGA (S) replik	37
Anf. 95	KRISTINA AXÉN OLIN (M)	37
Anf. 96	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	38
Anf. 97	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	38
Anf. 98	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	38
Anf. 99	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	39
Anf. 100	DAG LARSSON (S) replik.....	39
Anf. 101	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	39
Anf. 102	DAG LARSSON (S) replik.....	39
Anf. 103	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	39
Anf. 104	TREDJE VICE TALMANNEN	40
Anf. 105	MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	40
Anf. 106	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	41
Anf. 107	JOHN WEINERHALL (M)	42
Anf. 108	DAG LARSSON (S) replik.....	43
Anf. 109	JOHN WEINERHALL (M) replik.....	43
Anf. 110	DAG LARSSON (S) replik.....	43
Anf. 111	JOHN WEINERHALL (M) replik.....	44
Anf. 112	ULRIKA JÖRGENSEN (M).....	44
	<i>Utbildning och forskning</i>	45
Anf. 113	GUNILLA SVANTORP (S)	45
Anf. 114	ROBERT STENKVIST (SD) replik	46
Anf. 115	GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	46
Anf. 116	ROBERT STENKVIST (SD) replik	47
Anf. 117	GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	47
Anf. 118	ERIK BENGTZBOE (M)	47
Anf. 119	LINUS SKÖLD (S) replik	48
Anf. 120	ERIK BENGTZBOE (M) replik	48
Anf. 121	LINUS SKÖLD (S) replik	49
Anf. 122	ERIK BENGTZBOE (M) replik	49
Anf. 123	ROBERT STENKVIST (SD)	49
Anf. 124	LINUS SKÖLD (S) replik	50
Anf. 125	ROBERT STENKVIST (SD) replik	50
Anf. 126	LINUS SKÖLD (S) replik	51
Anf. 127	ROBERT STENKVIST (SD) replik	51
Anf. 128	ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	51
Anf. 129	ERIK BENGTZBOE (M) replik	52
Anf. 130	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	52

Anf. 131 ERIK BENGTZBOE (M) replik	53	Prot. 2018/19:9
Anf. 132 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	53	18 oktober
Anf. 133 JIMMY LOORD (KD)	53	-----
Anf. 134 LINUS SKÖLD (S) replik.....	54	
Anf. 135 JIMMY LOORD (KD) replik.....	54	
Anf. 136 LINUS SKÖLD (S) replik.....	54	
Anf. 137 JIMMY LOORD (KD) replik.....	55	
Anf. 138 ANNA SIBINSKA (MP).....	55	
Anf. 139 ERIK BENGTZBOE (M) replik	56	
Anf. 140 ANNA SIBINSKA (MP) replik	56	
Anf. 141 ERIK BENGTZBOE (M) replik	56	
Anf. 142 ANNA SIBINSKA (MP) replik	56	
Anf. 143 TOMAS KRONSTÅHL (S)	57	
Anf. 144 NORIA MANOUCHI (M)	58	
Anf. 145 LINUS SKÖLD (S) replik.....	59	
Anf. 146 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	59	
Anf. 147 LINUS SKÖLD (S) replik.....	59	
Anf. 148 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	59	
Anf. 149 MARIA NILSSON (L).....	59	
Anf. 150 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	60	
Anf. 151 JÖRGEN GRUBB (SD)	62	
Anf. 152 ERIC WESTROTH (SD)	63	
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	64	
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	64	
§ 4 Bordläggning.....	64	
§ 5 Kammaren åtskildes kl. 16.05.....	65	